

LIIKENNEVALIOKUNNAN MIETINTÖ 13/2000 vp

Hallituksen esitys postipalvelulaiksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 12 päivänä kesäkuuta 2000 lähettänyt liikennevaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen postipalvelulaiksi (HE 74/2000 vp).

Eduskunta-aloitteet

Valiokunta on käsitellyt esityksen yhteydessä — lakialoitteen postipalvelulaiksi (LA 87/2000 vp — Esko-Juhani Tennilä /vas ym.), joka on lähetetty valiokuntaan 7 päivänä syyskuuta 2000, — toimenpidealoitteen postikonttoriverkon säilyttämisestä (TPA 65/2000 vp — Pekka Nousiainen /kesk), joka on lähetetty valiokuntaan 5 päivänä huhtikuuta 2000, ja — toimenpidealoitteen postikonttoriverkoston säilyttämisestä (TPA 121/2000 vp — Lauri Oinonen /kesk), joka on lähetetty valiokuntaan 5 päivänä toukokuuta 2000.

Lausunto

Eduskunnan päätöksen mukaisesti perustuslakivaliokunta on antanut asiasta lausunnon (PeVL 28/2000 vp), joka on otettu tämän mietinnön liitteeksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitusneuvos Liisa Ero ja neuvotteleva virkamies Maaret Suomi, liikenne- ja viestintäministeriö
- lainsäädäntöneuvos Marjo Lahelma ja lainsäädäntöneuvos Kirsi Salo, oikeusministeriö

- hallitusneuvos Päivi Pekkarinen ja ylitarkastaja Teemu Eriksson, sisäasiainministeriö
- ylitarkastaja Erkko Ruohoniemi, kauppa- ja teollisuusministeriö
- budjettineuvos Esko Tainio, valtiovarainministeriö
- puheenjohtaja Antero Kekkonen, Suomen Postin hallintoneuvosto
- valvontapäällikkö Lauri Ervola, Tullihallitus
- johtaja Pentti Mäkinen, Keskuskauppakamari
- ylijohtaja Ritva Viljanen, Väestörekisterikeskus
- johtaja Rauni Hagman, Kilpailuvirasto
- kuluttaja-asiamies Erik Mickwitz, Kuluttajavirasto
- ylitarkastaja Heikki Partanen, tietosuojavaltuutetun toimisto
- osastopäällikkö Antti Turkama, Keskusrikospoliisi
- kunnanjohtaja Mauri Aarrevaara, Savukosken kunta
- kunnanjohtaja Pentti Huttunen, Värtsilän kunta
- aluesuunnittelupäällikkö Kari Pakarinen, Suomen Kuntaliitto
- pääjohtaja Jukka Alho, johtaja Petri Aaltonen, aluejohtaja Mikko Juntunen, tuotannon kehittämisspäällikkö Kari Hiltunen, selvitysosaston esimies Seppo Laine ja tuotantoverkoston kehitysjohtaja Hannu Tuominen, Suomen Posti Oy
- kirjastonhoitaja Liisa Koskela, Hikiän posti
- varatoimitusjohtaja Kai Öhman, Janton Oyj
- puheenjohtaja Juhani Heino, Postiliitto

- pääluottamusmies Antero Saukkonen, Postiliiton Oulun osasto
- puheenjohtaja Antti Palkinen, Postin Toimihenkilöliitto PVL
- lakimies Anna-Kaarina Piepponen, Suomen Kiinteistöliitto

- toiminnanjohtaja Sirkka Haapala, Kivipuro ry
- professori Olli Mäenpää.

Lisäksi valiokunta on saanut kirjalliset lausunnot Suomen Kuluttajaliitolta sekä konkurssiasiamies Erkki Lyytikäiseltä.

HALLITUKSEN ESITYS JA EDUSKUNTA-ALOITTEET

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi postipalvelulaki, jolla korvattaisiin nykyisin voimassa olevat postitoimintalaki ja sen nojalla annetut alemman asteiset säädökset.

Postipalvelulaki perustuisi nykyiseen postitoimintalakiin ja yhteisön postipalveluiden sisämarkkinoiden kehittämistä ja laadun parantamista koskevista yhteisistä säännöistä annettuun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin. Ehdotetulla lailla uudistettaisiin voimassa olevan postitoimintalain säännökset vastaamaan nykyisiä olosuhteita.

Uuden perustuslain voimaantulon myötä lainsäädäntövallan siirtämistä ja asetuksen antamista koskevan sääntelyn perusteet muuttuivat. Perustuslain mukaan kaikki yksilön oikeusasemaan vaikuttavat keskeiset säännökset tulee antaa lailla. Tämän johdosta esityksessä ehdotetaan nostettavaksi lain tasolle postipalveluja sääntelevät säännökset.

Esityksen keskeisenä tavoitteena on säännellä postipalveluiden maan kattavaa yleispalvelua. Yleispalveluun kuuluisivat alle kahden kilon painoisten kirjelähetyksen ja alle 10 kilon painoisten postipakettien keräily, kuljetus ja jakelu kotimaassa ja ulkomaan liikenteessä. Keräily ja jakelu tulisi hoitaa vähintään viitenä päivänä

viikossa. Jokaisessa kunnassa tulisi olla vähintään yksi postipalveluja tarjoava toimipiste.

Lakialoite

Lakialoitteen LA 87/2000 vp mukaan yleispalvelun tarjoajan tulee pitää yllä omalla henkilökunnallaan joka kunnassa vähintään yhtä kiinteää toimipaikkaa. Mikäli tästä velvoitteesta aiheutuu postiyritykselle sen kannattavuutta vaarantavia kustannuksia, ne on korvattava valtion talousarviosta tai otettava huomioon tuottovaatimusta alentamalla.

Toimenpideoitteet

Toimenpideoitteessa TPA 65/2000 vp ehdotetaan, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, joilla kyetään säilyttämään vähintään yksi Postin oma konttori jokaisessa Suomen kunnassa ja turvaamaan henkilökunnan asema.

Toimenpideoitteessa TPA 121/2000 vp ehdotetaan, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, joilla maamme nykyinen postikonttoriverkosto säilytetään siihen saakka, kunnes uusi postitoimilaki tulee voimaan, minkä jälkeen olisi mahdollisuus paremmin arvioida postikonttoriverkoston tarve laissa säädettyjen tehtävien perusteella.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksen-

mukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Postipalvelut ovat yhteiskunnan keskeisiä peruspalveluja. Niiden yhdenvertaisen saatavuuden turvaaminen on yksilön viestintään liittyvien oikeuksien ja yhteiskunnan toiminnan kannalta tärkeää. Ne on turvattava riittävän kattavina ja korkeatasoisina kaikille väestöryhmille ja yrityksille maan kaikissa osissa.

Postipalvelujen laatu ja saatavuus koskevat läheisesti kaikkia kansalaisia. Ottaen huomioon, että kyseessä on kansalaisten elämään varsin konkreettisesti vaikuttava lainsäädäntö, valiokunta katsoo, että sen valmistelussa olisi tullut kiinnittää erityistä huomiota lain selkeyteen ja yksiselitteisyyteen. Valiokunta toteaa, että hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus on epäselvä erityisesti sen suhteen, mitkä säännökset on tarkoitettu koskemaan yleispalvelun tarjoajaa ja mitkä kaikkia postiyrityksiä. Tältä osin myös pykäläteksti ja perustelut ovat monin kohdin selkeässä ristiriidassa keskenään. Valiokunta ei pidä tarkoituksenmukaisena, että eduskunnassa joudutaan tekemään lakiehdotuksiin niin paljon muutoksia kuin tämän lakiehdotuksen osalta on jouduttu tekemään, ja kiirehtii hallituksen toimenpiteitä lainvalmistelun tason parantamiseksi hallituksen esityksiä laadittaessa.

Postilähetysten perillemenon varmistaminen

Valiokunta on kiinnittänyt erityistä huomiota postilähetysten perillemenon varmistamiseen. Lakiehdotuksen mukaan postiyrityksillä on oikeus pitää yllä postin saajia ja lähettäjiä koskevaa osoiterekisteriä. Postipalveluiden korkean laadun takaamiseksi valiokunta pitää tärkeänä, että postiyritykset käyttävät rekistereitään ja postinjakajien ammattitaitoa postin perillemenon varmistamiseen, erityisesti sellaisissa tapauksissa, joissa lähettäjä on merkinnyt osoitteen puutteellisesti tai käyttänyt vanhaa osoitetta. Suomessa tehtiin 821 458 asunnon vaihdosta johtuvaa osoitteenmuutosta vuonna 1999. Lisäksi osoitteen muuttuminen voi johtua myös viranomaisten toimenpiteestä, kuten esimerkiksi kadun tai tien nimen- tai numeromuutoksesta. Valiokunta ei pidä asiallisena asiakaspalveluna sitä, että esimerkiksi postiin tehdyn osoitteenmuutoksen voimassaoloajan päätyttyä vanhalla

osoitteella lähetetty postilähetys palautetaan lähettäjälle, vaikka täydellinen osoite olisi helposti postiyrityksen käytettävissä.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan Posti Oy:n keskitettyyn selvityspalveluun tuli vuonna 1999 kaikkiaan noin 298 000 postilähetystä, joista kirjeitä oli noin 294 000. Selvitysprosessin tuloksena lähetettiin avaamattomina joko postin saajalle tai lähettäjälle noin 44 % kirjeistä. Avauksen tuloksena selvinneiden vastaanottaja- tai lähettäjä tietojen perusteella toimitettiin edelleen 9 616 kirjetä. Avatuista lähetyksistä löytyi rahaa yhteensä noin 144 000 markkaa.

Lakiehdotuksen mukaan postiyritys ei saa avata suljettua kirjetä, joten Posti Oy:n selvityspalvelu joutuu lopettamaan kirjeiden avaamisen lähettäjän tai vastaanottajan tietojen löytämiseksi.

Valiokunta pitää postilähetysten perille saamista tai palauttamista lähettäjälle erittäin tärkeänä ja perustuslaissa turvattuun luottamuksellisen viestin salaisuuteen liittyvänä siten, että viestin perille pääsy on tärkeä osa kyseisen perusoikeuden toteutumista. Tästä syystä valiokunta katsoo, että hallituksen tulee pikaisesti selvittää mahdollisuudet perustaa Telehallintokeskuksen yhteyteen viranomaisten hoitama postipalvelujen varmennusyksikkö, joka käytettävissään olevien väestötieto- ja osoiterekisterien avulla voi kootusti huolehtia kaikkien postiyritysten toimitettaviksi annettujen puutteellisiin osoitetiedoin varustettujen postilähetysten perille pääsyn varmistamisesta. Postipalvelujen varmennusyksikölle tulisi valiokunnan käsityksen mukaan antaa myös suljettujen kirjeiden avaamisoikeus tarkoin valvotuissa olosuhteissa ja vain osoitetietojen selvittämiseksi niissä tilanteissa, joissa kaikista yrityksistä huolimatta postin saajaa tai lähettäjiä ei ole mahdollista muulla tavoin selvittää. Tästä syystä valiokunta ehdottaa lakiehdotuksesta poistettavaksi henkilökohtaisiksi tarkoitettujen postilähetysten hävittämistä koskevat säännökset ja ehdottaa eduskunnan hyväksyttäväksi perustelulausumaa, jossa edellytetään hallituksen pikaisesti valmistelemaan esityksen postipalvelujen varmennusyksiksi-

kön perustamisesta Telehallintokeskukseen (*Valiokunnan lausumaehdotus I*).

Postitoimipaikkatilanne

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan Posti Oy:llä oli 474 omaa toimipaikkaa 5.12.2000. Alkuperäisen vuosia 2000 ja 2001 koskeneen suunnitelman mukaan ulkoistettavia toimipaikkoja oli kokonaisuudessaan 255. Vuoden 2000 tavoite oli 132, joista on toteutunut 90. Näin ollen ulkoistettavia toimipaikkoja on vielä 165, joista 37:n osalta on jo tehty sopimus vuodelle 2001.

Asiamiehiä 5.12.2000 postilla oli 1 020. Asiamiehistä toimi 60 % ruokakaupoissa, 18 % muissa kaupoissa (esim. kukka- tai rautakaupoissa), 7 % kioskeissa, 3,5 % huoltoasemilla, 2 % pankeissa ja 9,5 % muissa yrityksissä tai virastoissa (esim. kunnat, kirjastot, tilitoimistot ym.).

Kolmella paikkakunnalla (Pyhältö, Näljänkä ja Kuorevesi) ei ollut postitoimipaikkaa. Näissä Posti Oy on sopinut yhdessä asukkaiden kanssa, että postin jakelu hoitaa myös muut postipalvelut.

Postipalvelujen saatavuuden turvaaminen

Lakiehdotuksen mukaan yleispalvelun tarjoajan on huolehdittava, että jokaisessa kunnassa on kaikkina aikoina ainakin yksi toimipiste. Yksinomaan kuntajaon muutokset eivät saa vaikuttaa yleispalvelun tarjoajan velvollisuuteen pitää yllä toimipistettä myös lakkautetun kunnan alueella. Kunnassa olevan toimipisteen palveluja voidaan tarvittaessa täydentää postiauton palveluilla erityisesti kunnissa, joissa etäisyydet toimipisteseen ovat pitkiä ja kulkuyhteydet puutteellisia.

Valiokunta pitää tärkeänä postipalvelujen laadun takaamista kaikissa kunnissa ja katsoo, että parhaiten tämä toteutuu siten, että toimipistettä hoitaa ammattitaitoinen yleispalvelun tarjoajan palveluksessa oleva henkilöstö. Valiokunta katsoo, että niissä kunnissa, joissa nyt on Suomen Posti Oy:n omalla henkilöstöllä toimiva postitoimipaikka, tulisi pyrkiä sen säilyttämiseen tarvittaessa vaikka siten, että siihen yhdistetään muita toimintoja.

Suomen Posti Oy:n oman toimipisteen ja asiamiespostin ohella tulee huolellisesti selvittää

julkishallinnon yhteispalvelupisteiden perustamismahdollisuudet. Valiokunnan saaman tiedon mukaan sisäasiainministeriö on neuvotellut Suomen Posti Oy:n kanssa postipalveluiden turvaamisesta yhteispalvelupisteiden avulla ja luvannut edistää uusien yhteispalvelupisteiden syntymistä niille alueille, joissa on tarvetta postipalveluiden antamiseen. Valiokunta katsoo, että yhteispalvelupisteet parantavat kuntalaisten palveluja tuomalla valtion ja kunnan eri palvelut helposti saataville yhdestä toimipisteestä. Yhteispalvelupisteiden etuina ovat paitsi monipuoliset palvelut ja asiantuntemus myös toimipisteiden kiinteys ja pysyvyys verrattuna asiamiespostimuksiin perustuviin toimipisteisiin. Tästä syystä valiokunta pitää tarkoituksenmukaisena, että ulkoistettavat postipalvelut mahdollisimman monissa tapauksissa järjestettäisiin yhteispalvelupisteiden yhteyteen. Valiokunnan käsityksen mukaan toimipisteitä voidaan toimivasti järjestää myös kirjastoihin sekä kunnan toimistojen ja erilaisten muiden julkisten palvelupisteiden yhteyteen.

Selvittämisen arvoisena valiokunta pitää myös postitoimipaikkojen järjestämistä jakelu- ja toimipaikkojen yhteyteen. Niitä on joka kunnassa, yhteensä noin 800. Tämä merkitsisi postinjakajien aseman ja ammattitaidon vahvistamista, kun heidän työpanostaan käytettäisiin myös muihin postipalveluihin kuin postin jakamiseen.

Valiokunta on kiinnittänyt huomiota asiamiespostien palvelukykyyn ja palvelujen kattavuuden edelleen kehittämiseen. Tavoitteena tulee olla, että joka kunnassa on ainakin yksi toimipiste, josta saa kaikkia postipalveluja. Erityistä huomiota tulee kiinnittää palveluja antavien henkilöiden kouluttamiseen. Postin kuljetettavaksi annetaan usein myös sellaisia lähetyksiä, joiden saapumisesta liian myöhään perille voi aiheutua huomattaviakin oikeudenmenetyksiä. Tästä syystä on tärkeää, että asiakkaat voivat luottaa postin kulkuun ja postipalveluja tarjoavilta henkilöiltä saamiinsa tietoihin.

Yleispalvelun tarjoaja on vastuussa siitä, että joka kunnassa on toimiva postipalvelupiste. Jos asiamiesposti ilmoittaa lopettavansa postitoiminnan, yleispalvelun tarjoajan on jo ennen

asiamiehen toiminnan päättymistä ryhdyttävä tarpeellisiin toimiin postipalvelujen turvaamiseksi. Jos uutta asiamiespostia ei heti saada, on yleispalvelujen tarjoajan järjestettävä postipalvelu tarvittaessa omana toimintanaan. Asiamiespostin on myös edellytettävä huolehtivan toimivista sijaisjärjestelyistä niin, että posti ei esimerkiksi asiamiehen sairastuessa ole useita päiviä suljettuna. Viime kädessä yleispalvelun tarjoajalla tulee olla valmius huolehtia siitä, että postipalveluiden saatavuuteen ei tule katkoksia.

Yleispalvelujen tarjonnan rahoituksen turvaaminen

Suomen Posti Oy:n tuloista varsin suuri osa tulee suurten asutuskeskusten palvelujen järjestämisestä. Sen sijaan palvelujen tarjoaminen haja-asutusalueiden asukkaille on pitkien etäisyyksien johdosta kallista. Tästä syystä on mahdollista, että yhtäältä velvollisuus tarjota postipalvelulain edellyttämät yleispalvelut korkeatasoisina kaikkialla maassa ja toisaalta lain mahdollistama kilpailu, jota todennäköisesti tulee lähinnä vain kannattavien suurten asutuskeskusten alueille, voivat johtaa koko maan yleispalveluista huolehtivan Suomen Posti Oy:n taloudellisiin vaikeuksiin.

Suomessa on tällä hetkellä voimassa haja-asutusalueiden postitoiminnan turvaamiseksi perittävästä maksusta annettu laki (708/1997). Lain 2 §:n mukaan maksuvelvollinen on postitoiminnan harjoittaja, joka on saanut laissa tarkoitetun toimiluvan rajoitetun postitoiminnan harjoittamiseen. Maksu määräytyy lain 4 §:n mukaisesti prosenttiosuutena maksun perusteena olevasta myyntihinnasta. Prosenttiosuus on enintään 20. Maksua ei määrätä toimitusalueelle, jolla väestötiheys on vähemmän kuin 250 asukasta maaneliökilometriä kohden. Lain tarkoittamaa toimintaa ei ole kuitenkaan vielä harjoitettu, joten maksuakaan ei ole vielä peritty. Lain nojalla kerättävät maksut tuloutetaan valtion talousarvioon.

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 97/67/EY yhteisön postipalvelujen sisämarkkinoiden kehittämistä ja palvelun laadun parantamista koskevista yhteisistä säännöistä

(postitoimintadirektiivin) 9 artiklan 4 kohdassa säädetään:

"Jos jäsenvaltio toteaa, että tässä direktiivissä säädetyt yleispalveluvelvoitteet ovat yleispalvelun tarjoajalle kohtuuton taloudellinen rasite, se voi yleispalvelun turvaamiseksi perustaa korvausraaston, jota tätä varten hallinnoi edunsaajasta tai edunsaajista riippumaton elin. Tässä tapauksessa se voi valtuutuksen myöntämisen edellytykseksi asettaa kyseiseen rahastoon maksettavan rahoitusosuuden. Jäsenvaltion on varmistettava, että korvausraaston perustamisessa ja rahoitusosuuksien suuruutta vahvistettaessa noudatetaan avoimuuden, syrjimättömyyden ja suhteellisuuden periaatteita. Ainoastaan 3 artiklassa (=yleispalvelu) tarkoitettuja palveluita voidaan rahoittaa tällä tavalla." Euroopan unionissa vireillä olevassa uudessa direktiiviehdotuksessa ei ole säännösehdoituksia, jotka liittyisivät korvausraastoon.

Hallituksen esityksen perusteluissa (s. 20) on todettu, että tässä yhteydessä ei ole perusteltua ehdottaa säännöksiä korvausraastosta. Koska se kuitenkin saattaa liittyä olennaisena osana yleispalvelun rahoittamiseen, on aiheellista mainita mahdollisuudesta erillisellä lailla perustaa kyseinen rahasto tarvittaessa, jos yleispalvelun tarjoajalle määrätty yleispalveluvelvoitteet aiheuttavat postiyritykselle kohtuuttoman taloudellisen rasitteen.

Valiokunta katsoo, että hallituksen tulee seurata tarkoin kilpailutilanteen ja Suomen Posti Oy:n talouden kehittymistä ja ryhtyä tarvittaessa toimenpiteisiin, joilla yleispalvelujen tarjoaminen kaikkialla maassa voidaan turvata. Yleispalveluiden saatavuuden ja rahoituksen turvaamiseksi valiokunta pitää tärkeänä, että hallitus tekee tarvittaessa nopeasti esityksen korvausraaston perustamisesta yleispalveluiden järjestämisen tukemiseksi.

Suomen Posti Oy:n henkilöstön aseman turvaaminen

Eduskunta on useissa yhteyksissä kiinnittänyt huomiota Suomen Posti Oy:n henkilöstön aseman turvaamiseen. Myös valtioneuvosto on käsitellyt asiaa talouspoliittisessa ministerivalio-

kunnassa 2.11.1999 ja sopinut, että Postin liiketoiminnan tuotoista otetaan 190 miljoonan markan kehittämisraha käytettäväksi palkkoihin, henkilöstön tukitoimiin ja eläkevastuisiin kolmen vuoden aikana. Tarkoitus on, että Postikonsernin sisällä toteutetaan laaja työntekijöiden uudelleensijoitus. Niille, joille ei löydy yhtiöstä uutta työtä, tarjotaan mm. eläke- ja koulutusjärjestelyjä, erorahaa tai alkurahoitusta oman yrityksen perustamiseen.

Valiokunta pitää tärkeänä, että yhtiön tuottaa voittoa käytetään jo päätetyn lisäksi henkilöstön sopeutustoimien jatkamiseen henkilöstön työllisyyden ja aseman turvaamiseksi valtioneuvoston talouspoliittisen ministerivaliokunnan tekemän päätöksen raameissa.

Postiyrityksen vastuu

Hallituksen esityksen mukaan postiyritys olisi tuottamuksestaan riippumatta vastuussa kirjelmä- ja viivästymisestä, katoamisesta tai vahingoittumisesta. Vastuu olisi rahamääräisesti rajoitettu.

Ehdotukseen ei sisälly postipakettien kuljetusta koskevia vastuusäännöksiä. Tältä osin postiyrityksen vastuu määräytyisi siten toisaalta sopimusvastuuta koskevien periaatteiden mukaan suhteessa postin lähettäjään ja toisaalta lähinnä vahingonkorvauslain mukaan suhteessa postin saajaan.

Valiokunta pitää välttämättömänä, että ehdotettuun lakiin otetaan myös postipakettien kuljetusta koskevat vastuusäännökset. Postipaketit kuljetetaan lähes poikkeuksetta tie- tai rautatiekuljetuksena, joten sääntelyn pohjana on tarkoituksenmukaista käyttää tiekuljetussopimuslain ja eduskunnan vastikään hyväksymän rautatiekuljetuslain vastuusääntelyä. Kummassakin laissa on kuitenkin kuljetusmuodon erityispiirteisiin liittyvää sääntelyä, jota ei sellaisenaan voida soveltaa postipakettien kuljetukseen. Valiokunnan tarpeellisuutta pitämien muutosten toteuttaminen edellyttää lakiehdotuksen 20 §:n uudeleen muotoilua ja postiyrityksen vastuuta koskevan kahden pykälän lisäämistä ehdotukseen. Valiokunnan ehdotuksessa postiyrityksen vastuuta koskevat säännökset on otettu 19—21 §:iin.

Asetuksen antovaltuudet

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan lakiehdotukseen on sisällytetty kaikki se sääntely, jota liikenne- ja viestintäministeriö katsoo tällä hetkellä alalla tarvittavan. Näin ollen ministeriö ei ole valiokunnan pyynnöistä huolimatta selvittänyt, millaisia säännöksiä hallituksella on tarkoitus lakiehdotukseen sisältyvien asetusten antovaltuuksien nojalla antaa. Valiokunta toteaa, että yleinen lainsäädäntötapa on ollut, että tällaisen lainsäädännön ollessa kyseessä valiokunnan käytössä on lakiehdotuksesta päätettäessä myös asetusluonnokset. Tästä syystä valiokunta ehdottaa, että lakiehdotuksen 42 § poistetaan. Mikäli tarvetta asetuksen antamiseen myöhemmin ilmenee, valiokunta pitää asianmukaisena, että hallitus antaa erillisen esityksen postipalvelulain muuttamisesta tältä osin ja selvittää samalla eduskunnalle, millaisia säännöksiä se katsoo tarpeelliseksi asetuksella antaa.

Postilähetysten ilmoittaminen tullille

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan Suomen Posti Oy:n ja tullin välinen työnjako Euroopan unionin ulkopuolisista maista postitse saapuvien tavaroiden tulliselvityksissä on selkeä ja hyvin toimiva. Myös Euroopan unionin sisäisen kaupan osalta tullilaitoksella on mahdollisuus postin tiloissa suorittaa huumeiden salakuljettamista ehkäisevää valvontaa. Joustavan asiakaspalvelun toteuttamiseksi tullaamattomat lähetykset voidaan tullivarmuutta vaarantamatta toimittaa vastaanottajan kotipaikkakunnalle tulliselvitettäväksi. Järjestely on perustunut siihen, että postitoiminta on katsottu viranomaistoiminnaksi ja postia on joissain tapauksissa voitu pitää EU:n tullikoodeksin soveltamisasetuksen 237 artiklan mukaisena tavaranhaltijana ja velallisenä.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että lakiehdotuksessa ei ole otettu huomioon tullikoodeksin soveltamisasetuksen määräyksiä EU:n ulkopuolisen maan postilähetysten ilmoittamisesta tullille. Koska asia on merkittävä veronkannon sekä tuonti- ja vientirajoitusten valvonnan kannalta, valiokunta pitää tärkeänä, että hallitus selvittää pikaisesti, tarvitaanko asiasta

säännöksiä postipalvelulakiin tai tullilainsäädäntöön.

Lakiehdotuksen suhde postitoimintadirektiiviin

Hallituksen esitykseen ei sisälly systemaattista esitystä siitä, miten siinä on otettu huomioon Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 97/67/EY (postitoimintadirektiivi). Koska sellainen on kuitenkin hyvä olla lakiehdotuksen käsittelyasiakirjoissa, valiokunta on sisällyttänyt saamansa selvityksen asiasta tähän mietintöön.

Lakiehdotuksen 1 ja 2 § ovat kansallista lainsäädäntöä. Määritelmät sisältävä 3 § vastaa asiassisällöltään direktiivin 2 artiklaa.

Lakiehdotuksen 4 § vastaa direktiivin 3 ja 4 artikloita. Yleispalvelusta on kuitenkin mahdollisuus säätää kansallisesti laajemmin. Siten ehdotettu toimipistevelvoite on direktiivin mukainen, vaikkakin siinä edellytettyä yleispalvelun tasoa tiukentava säännös. Lakiehdotuksen 12 (5) § vastaa direktiivin 3 ja 4 artikloita. Sallittuja poikkeuksia keräily- ja jakelutiheyteen käsittelevä 13 (6) § perustuu direktiivin 3 artiklan 3 kohtaan. Poikkeuksen laajuus on kansallista lainsäädäntöä.

Lakiehdotuksen 5 (7) §:n säännös yleispalvelun laatustandardeista perustuu postidirektiivin 16—18 artikloihin, jotka sisältävät palvelutason minimivaatimukset.

Lakiehdotuksen 6 (8) § vastaa direktiivin 9 artiklan sääntelyä. Kyseisen pykälän 4 ja 5 momentissa olevat säännökset vastaavat myös direktiivin 3 artiklassa jäsenvaltioille asetettua velvoitetta huolehtia käyttäjien oikeudesta tietyn tasoiseen yleispalveluun. Myös lakiehdotuksen 7—10 (9—12) § ja 38 (37) § vastaavat direktiivin 9 artiklan vaatimuksia. Sisällöltään edellä mainitut pykälät ovat kansallista lainsäädäntöä.

Lakiehdotuksen 11 (13) ja 14—17 § vastaa direktiivin 3—5 artikloissa säädettyä. Pykälän yksityiskohtainen sisältö on kuitenkin kansallista lainsäädäntöä. Lakiehdotuksen 18—23 (18—22) § ovat kansallista lainsäädäntöä. Edellä mainituissa 22 ja 23 (21 ja 22) §:ssä oleva sääntely on mahdollista postidirektiivin 8 artiklassa olevan nimenomaisen maininnan johdosta.

Lakiehdotuksen 24 ja 25 (23 ja 24) §, joissa säädetään toimitusehdoista sekä postipalveluiden laadun tarkkailemiseksi julkaistavista tiedoista, perustuvat postidirektiivin 6 ja 19 artikloihin. Lakiehdotuksen 25 (24) § puolestaan perustuu postidirektiivin 12 artiklaan, jossa säädetään yleispalvelun hinnoittelusta. Lakiehdotuksen 27 (26) § perustuu postidirektiivin 14 artiklaan. Lakiehdotuksen 28 ja 29 (27 ja 28) § ovat kansallista lainsäädäntöä.

Postidirektiivin 22 artikla edellyttää, että jäsenvaltion on nimettävä postialalle yksi tai useampi kansallinen sääntelyviranomainen, joka on oikeudellisesti ja toiminnallisesti postialan toimijoista riippumaton. Tätä koskeva säännös on lakiehdotuksen 30 (29) §:ssä.

Lakiehdotuksen 31—33 (30—32) § ovat kansallista lainsäädäntöä. Lakiehdotuksen 34—36 (33—35) § ovat kansallista lainsäädäntöä, mutta vastaavat direktiivin 9 artiklan säännöksiä ja 5 artiklassa edellytettyä olennaisten vaatimusten noudattamista. Lakiehdotuksen 37 (36) § perustuu 19 artiklaan kuten myös 38 (37) §.

Lakiehdotuksen 39 ja 40 (38 ja 39) § ovat kansallista lainsäädäntöä. Lakiehdotuksen 41 (40) §:n, jossa säädetään toimenpiteistä postitoiminnan lopettamisen johdosta, taustalla ovat postidirektiivin 3 ja 4 artiklat, joiden mukaan jäsenvaltioiden on huolehdittava, että yleispalvelun tarjoamisesta huolehditaan. Pykälän yksityiskohtainen sisältö on kansallista lainsäädäntöä.

Lakiehdotuksen 42—44 (41—44) § ovat kansallista lainsäädäntöä. Postidirektiivin 8 artiklassa todetaan nimenomaisesti, että direktiivin 7 artiklan säännökset eivät rajoita jäsenvaltioiden oikeutta postimerkkien liikkeeseen laskemiseen.

Hallituksen esityksessä postipalvelulaiksi ei ole otettu kantaa komission 30 päivänä toukokuuta 2000 antamaan ehdotukseen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi postitoimintadirektiivin (97/67/EY) muuttamisesta yhteisön postipalvelujen kilpailulle avaamisen jatkamiseksi, koska hallituksen esityksen laatimisevaiheessa ei ole ollut tiedossa komission ehdotuksen lopullista sisältöä. Valtioneuvosto on kirjelmällään (U 33/2000 vp) toimittanut komission ehdotuksen eduskunnalle ja liikennevalio-

kunta on antanut siitä lausunnon (LiVL 19/2000 vp).

Lakiehdotuksen vaikutusten seuraaminen

Ottaen huomioon postipalvelulain merkityksen kansalaisille ja yrityksille tärkeiden palvelujen järjestämisessä samoin kuin sen uraauurtavan luonteen kilpailun avaamisessa ja yleispalveluiden määrittelemisessä postitoimintasektorilla, valiokunta edellyttää, että eduskunnalle annetaan postipalvelulain vaikutuksista ja soveltamisesta saaduista kokemuksista selonteko vuoden 2003 loppuun mennessä (*Valiokunnan lausumaehdotus 2*).

Yksityiskohtaiset perustelut

2 §. Lain soveltamisala

Perustuslakivaliokunnan lausunnon perusteella 2 §:n 2 momentin säännös Ahvenanmaan maakunnan rajaamisesta lain soveltamisalan ulkopuolelle esitetään poistettavaksi.

3 §. Määritelmät

Pykälän 6 ja 7 kohtaan ehdotetaan tehtäväksi muutokset, jotka johtuvat lakiehdotuksen pykälänumerointiin ehdotettavista muutoksista.

4 §. Yleispalvelun sisältö

Maahan saapuvan ulkomaanpaketin painoraja ehdotetaan nostettavaksi 30 kiloon. Painorajan nostaminen on valiokunnan käsityksen mukaan tärkeää erityisesti haja-asutusalueiden pienyrityksien kannalta, joille on tärkeää voida tilata tarvitsemiaan tavaroita ulkomailta ja saada ne postin kautta perille.

Pykälän 2 momentin mukaista yleispalvelujen tarjoajan velvollisuutta pitää jokaisessa kunnassa vähintään yksi toimipiste on käsitelty edellä yleisperustelujen kohdassa "Postipalvelujen saatavuuden turvaaminen". Siellä esitettyyn viitaten valiokunta ehdottaa momenttia muutettavaksi siten, että postiyhtymyksen on otettava huomioon kunnan asukasluku, pinta-ala, kunnassa ilmenevät asiointitarpeet ja muut paikalli-

set olosuhteet sekä myös erilaisten uusien postipalvelumuotojen kehittyminen.

Pykälän 3 momentin mukaan postipalveluiden käyttäjillä tulee olla mahdollisuus jättää yleispalveluun kuuluvia kirjelähetyksiä postiyhtymyksen kuljetettaviksi kohtuullisen matkan päässä asunnostaan sijaitsevaan keräilypisteeseen. Valiokunta korostaa, että kohtuullista matkaa arvioitaessa tulee ottaa huomioon erityisesti kulkyhteydet ja asiointitarpeet niin, että keräilypisteitä on riittävästi eri puolilla kuntaa ja että ne ovat helposti asiakkaiden saavutettavissa.

5 (7) §. Yleispalvelujen laatustandardi

Valiokunta ehdottaa, että hallituksen esityksen 5 ja 6 § siirretään Postiyhtymysten yleisiä velvollisuuksia käsittelevään 4 lukuun, koska ne hallituksen esityksen perustelujen ja saadun selvityksen mukaan ovat tarkoitettut koskemaan myös muita kuin yleispalvelua tarjoavia postiyhtymisiä.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan postin nykyisen laatustandardin mukaan 95 % ensimmäisen luokan kirjeistä jaetaan postin saajalle seuraavana työpäivänä. Valiokunnan käsityksen mukaan ei ole syytä laskea tätä postipalvelujen korkeata laatutasoa. Tästä syystä valiokunta ehdottaa 1 momenttiin tätä tarkoittavaa muutosta.

6 (8) §. Toimilupa ja sen ehdot

Perustuslakivaliokunnan lausunnossa esitetyistä syistä 6 (8) §:n 2 momentin ensimmäisestä lauseesta poistetaan ilmeisyyttä koskeva maininta ja 2 momentin 2 kohtaa muutetaan perustuslakivaliokunnan esittämällä tavalla.

Valiokunta katsoo, että kaikkien postiyhtymysten toimiluvissa tulee olla jakelusta määräys 95 %:n laatustandardista. Erityisen painavasta ja perustellusta syystä valtioneuvosto voisi kuitenkin toimilupaa myöntäessään päättää toisin. Valiokunta ehdottaa pykälään lisättäväksi tätä tarkoittavan uuden 3 momentin.

Perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten ehdotetaan lisäksi 6 (8) §:n 4 momentti jaettavaksi kahdeksi momentiksi.

Pykälän 5 momentissa valiokunta ehdottaa sanan "jakelua" korvattavaksi sanalla "keräilyä", koska jakelua koskeva erityinen säännös ehdotetaan lisättäväksi 3 momenttiin, minkä lisäksi jakelua koskee myös 12 §. Sen sijaan keräilystä ei vastaavia velvoittavia lainsäädännöksiä ole. Tästä syystä valiokunta katsoo, että toimilupaan tulee sisällyttää asianmukaiset säännökset keräilyn järjestämisestä toimialueella siten, että keräilypisteitä on kohtuullisen etäisyyden päässä kuluttajien asunnoista ja muiden asiakkaiden toimipisteistä ja että keräily tapahtuu pääsääntöisesti kaikkina arkipäivinä.

Valiokunta korostaa, että valtioneuvoston tulee toimiluvista päättäessään huolehtia siitä, että toimilupaehtoilla ei aiheuteta kilpailun vääristymistä.

7 (9) §. Toimilupahakemus

Perustuslakivaliokunnan lausunnossa esitetyistä syistä lakiehdotuksen 7 (9) §:n 1 momentin 6 kohta esitetään muutettavaksi siten, että siinä mainitaan liikenne- ja viestintäministeriö.

Valiokunta katsoo, että toimilupahakemus tulee käsitellä kuuden kuukauden kuluessa sen jättämisestä, ja ehdottaa pykälään lisättäväksi tätä tarkoittavan uuden 3 momentin.

9 (11) §. Toimiluvan siirtäminen toiselle

Lakiehdotuksen 9 (11) §:n 3 momentin mukaan toimilupa lakkaa välittömästi olemasta voimassa, jos toimiluvanhaltija asetetaan konkurssiin. Perusteluissa esitetään, että säännöksen tarkoituksena on asiakkaiden suojaaminen. Toimiluvan lakkaaminen merkitsee postiyhtymän liiketoiminnan välitöntä lopettamista. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan olisi kuitenkin järkevää, että konkurssipesä voisi mahdollisuuksien mukaan jatkaa liiketoimintaa. Tämä olisi suotavaa paitsi yrityksen asiakkaiden ja työntekijöiden kannalta myös siksi, että konkurssipesällä olisi mahdollisuus myydä liiketoiminta toimintakunnossa. Luovutuksensaajana voisi olla sellainen postiyhtymä, jolla jo on tarvittava toimilupa tai jolle toimilupa myönnettäisiin luovutettavaa toimintaa varten. Näistä syistä 3 momentti ehdotetaan poistettavaksi.

Samalla ehdotetaan, että 34 (33) §:ään otetaan säännökset toimiluvan peruuttamisesta, jos luvanhaltija lopettaa toimintansa. Näin ollen toimilupa voidaan tarvittaessa peruuttaa, jos pesä ei kykene toimintaa asianmukaisesti hoitamaan tai jos luvalla toiminnan luovuttamisen tai lakkaamisen takia ei enää ole tarvetta.

Konkurssiasioista tehtävistä ilmoituksista annetun asetuksen (959/1994) 1 §:n 1 momentin 7 kohdan mukaan pesänhoitajan on viipymättä ilmoitettava konkurssin alkamisesta asianomaiselle elinkeinoviranomaiselle, jos velallinen harjoittaa elinkeinoa, johon vaaditaan lupa tai rekisteröinti. Näin ollen postiyhtymän konkurssista tulee välittömästi tieto liikenne- ja viestintäministeriöön, jossa voidaan tarvittaessa ryhtyä toimenpiteisiin.

10 (12) §. Toimiluvan raukeaminen

Ehdotuksen mukaan toimilupa raukeaa, jos sen mukaista toimintaa ei ole aloitettu vuoden kuluessa. Valiokunta katsoo, että toimiluvan mukainen toiminta olisi syytä aloittaa mahdollisimman pian toimiluvan myöntämisen jälkeen, ja ehdottaa määräajan lyhentämistä 3 kuukaudella.

12 (5) §. Jakelu

Pykälän 1 momentin mukaan kirjelähetykset tulee jakaa pientaloihin paikalliset olosuhteet huomioon ottaen kohtuullisen matkan päässä postin saajan osoitepaikasta olevaan laitteeseen tai rakennelmaan. Käsitettä "kohtuullisen matkan päässä" on Telehallintokeskuksen 28.10.1994 antamissa ohjeissa tulkittu siten, että se voi taa-jamissa olla enintään 50 metriä yhteen suuntaan ja haja-asutusalueilla yleensä joitakin satoja metrejä, kuitenkin enintään yksi kilometri. Valiokunnan käsityksen mukaan kilometrin matka on pitkä postinhakumatkaksi varsinkin, jos kyseessä on esimerkiksi vanhus tai liikuntarajoitteinen. Valiokunta katsookin, että invalideille, huonokuntoisille vanhuksille ja muille, joiden liikkumismahdollisuudet ovat rajoitetut, tulee järjestää postin kotiinkanto ilman eri korvausta. Valiokunta edellyttää, että säännöstä muutenkin tulkitaan siten, että postin noutomatkat eivät

muodostu nykyistä pidemmiksi, vaan palvelutaso säilytetään vähintään nykyisellään.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan postin jakelu kerrostaloihin tapahtuu käytännössä huoneistojen ovissa oleviin luukkuihin. Ainoastaan runsaassa prosentissa jakelu tapahtuu ns. lokerikkoon. Rakennustyyppistä riippuen lokerikot voivat sijaita porrastasanteella, yleensä alimmalla, tai rakennuksen ulkoseinässä tai välittömässä läheisyydessä. Pääosin lokerikkoja on uudemmissa, kaksi — neljäkerroksisissa hissittömissä taloissa.

Nykyisen postitoimintalain mukaan kerrostaloihin kirjelahetykset tulee jakaa rakennukseen. Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että ne tulisi jakaa rakennukseen tai sen välittömässä läheisyydessä olevaan laitteeseen tai rakennelmaan. Valiokunta ei pidä tarkoituksenmukaisena, että vanhoihin kerrostaloihin yritettäisiin jälkikäteen lisätä alakertaan tai ulkoseinään laatikkorivistöjä. Kerrostaloissa asuu paljon huonokuntaisia vanhuksia ja liikuntarajoitteisia, joiden on vaikea päästä hakemaan postinsa alakerrasta. Erityisen hankalaa tämä on hissittömissä taloissa. Valiokunnan käsityksen mukaan ei ole perusteltua, että postin jakelun tasoa huononnetaan pakottamalla taloyhtiöt järjestämään laatikot kerrostalojen alakertaan ja ryhdytään sitten perimään erityistä maksua niiltä, jotka eivät voi tai halua siirtyä hakemaan postiaan sieltä, vaan toivovat edelleen luukkukantoa.

Valiokunta pitää korkean palvelutason säilyttämistä postinjaossa kerrostaloihinkin tärkeänä ja ehdottaa 1 momenttia muutettavaksi siten, että kirjelahetykset tulee jakaa kerrostaloihin "rakennukseen asiakaskohtaisena jakeluna". Sannonalla tarkoitetaan postin jakamista huoneistokohtaisesti luukkuihin sisälle kerrostaloon. Näin ollen posti ei voi vaatia laatikkojen sijoittamista kerrostalon ulkoseinään tai pihalle. Valiokunnan käsityksen mukaan vanhoissa kerrostaloissa postin ei tulisi vaatia laatikkojen sijoittamista myöskään alimpaan kerrokseen, vaan taloyhtiön niin toivoessa jakelun tulisi tapahtua huoneistojen ovissa oleviin luukkuihin. Niissä taloissa, joissa jo on ehditty siirtyä pois luukkukannosta, laatikkokantoa voidaan kuitenkin

säännöksen estämättä jatkaa. Näissäkin taloissa tulee kuitenkin liikuntarajoitteisille, huonokuntaisille ja vanhuksille sekä muille, jotka sitä esimerkiksi terveydellisistä syistä perustellusti vaativat, järjestää luukkukanto ilman eri korvausta.

Pykälän 3 momentin mukaan postipaketit tulee jakaa kohtuullisessa ajassa ja niiden jakelussa voidaan käyttää saapumisilmoitusta. Posti Oy:n voimassa olevien toimitusehtojen mukaan posti säilyttää postipakettia vain 14 päivän ajan. Jos pakettia ei sinä aikana ole noudettu, se palautetaan lähettäjälle. Valiokunta katsoo, että kahden viikon määräaika on varsin lyhyt. Jos postin saaja on esimerkiksi lomalla, hänelle tarkoitettu paketti ehditään usein palauttaa lähettäjälle ennen kuin hän saa tiedon sen saapumisesta. Valiokunta katsookin, että pakettien säilyttämisessä tulee siirtyä takaisin kolmen viikon määräaikaan.

Selvyyden vuoksi valiokunta ehdottaa pykälään lisättäväksi 4 momentin, jossa korostetaan, että pykälän säännökset koskevat kaikkia postiyrityksiä.

13 (6) §. Poikkeukset keräily- ja jakelutiheydestä

Lakiehdotuksen yksityiskohtaisissa perusteluissa (s. 21) on maininta postiyrityksen velvollisuudesta pyrkiä toimittamaan tiedonannot perille mahdollisimman pikaisesti tai ainakin ilmoittamaan välittömästi tiedonannon saapumisesta. Perustelulausuma ei kuitenkaan luo postiyritykselle toimintavelvoitetta. Tästä syystä valiokunta ehdottaa tätä koskevaa lisäystä 1 momentin loppuun. Samalla valiokunta ehdottaa, että ilmoittamisvelvoite koskisi myös paketteja, koska paketit voivat sisältää jotain pilaantuvaa, tai asiakkaan kannalta voi esimerkiksi postimyyniä koskevien määräaikojen takia olla tärkeää saada heti tieto paketin saapumisesta. Viranomaisen käsite tulee ymmärtää laajasti niin, että se kattaa myös ne muut, joille perustuslain 124 §:n mukaisesti on annettu julkisia hallinto-tehtäviä.

Lakiehdotuksen 13 (6) §:ään ehdotetaan otettavaksi viittaus myös 4 §:ään, jotta 13 (6) §:ssä

säädettyä poikkeusmahdollisuutta voidaan soveltaa myös yleispalveluun.

Nykyisin sellaisten saaristo- ja erämaa-alueiden talouksien määrä, jotka kuuluvat keräily- ja jakelutiheyden osalta poikkeuksen piiriin, on noin 300. Hallitus esittää määrän ylärajan nostamista 500 talouteen. Valiokunta ei pidä perustelutuna ylärajan nostamista, vaan ehdottaa palvelutason säilyttämiseksi nykyisellään rajan säilyttämistä 300 taloudessa.

14 §. Jakelusuunnitelmat ja -sopimukset

Valiokunta ehdottaa pykälän 1 momenttiin tehtäväksi pykäläjärjestyksen muutosta vastaavan korjauksen. Samalla valiokunta korostaa viitaten 12 §:n kohdalla lausumaansa, että se ei pidä asianmukaisena sitä, että postiyrittäjä ensin huonontaa asiakkaiden palvelutasoa olennaisesti esimerkiksi vaatimalla postilaatikon sijoittamista entistä kauemmaksi asunnosta ja perii sitten erillisen maksun palvelutason palauttamisesta entiselleen.

15 §. Luottamuksellisen viestin salaisuuden ja kielellisten oikeuksien turvaaminen

Perustuslakivaliokunnan lausunnossa esitetyistä syistä lakiehdotuksen 15 §:n 1 momenttia esitetään muutettavaksi siten, että kirjesalaisuus muutetaan luottamuksellisen viestin salaisuudeksi. Sama muutos ehdotetaan tehtäväksi myös pykälän otsikkoon.

Valiokunta korostaa, että postiyrittäjien tulee huolehtia siitä, että se pystyy palvelemaan asiakkaita asianmukaisesti suomeksi ja ruotsiksi. Tästä syystä valiokunta ehdottaa 2 momentissa säädettäväksi, että postiyrittäjien on annettava palvelua suomen ja ruotsin kielellä noudattaen, mitä kielilaisissa (148/1922) säädetään viranomaisten velvollisuuksista antaa palvelua näillä kielillä. Vastaavasti postiyrittäjien tulee huolehtia siitä, että saamenkielisen väestön tarpeet otetaan huomioon noudattaen, mitä saamen kielen käyttämisestä viranomaisissa annetussa laissa (516/1991) säädetään viranomaisten velvollisuudesta saamen kielen käyttämiseen.

16 §. Vaitiolovelvollisuus

Perustuslakivaliokunnan lausunnossa esitetyistä syistä kirjesalaisuus ehdotetaan muutettavaksi luottamuksellisen viestin salaisuudeksi.

17 §. Avaamisoikeus

Viitaten edellä yleisperusteluissa kohdassa "Postilähetysten perillemenon varmistaminen" esitettyyn valiokunta ehdottaa, että pykälästä poistetaan 2 momentin 3 kohta, joka koskee sellaisen paketin avaamista, jota ei ole voitu toimittaa postin saajalle tai palauttaa postin lähettäjälle. Tarkoitus on, että avaamisoikeus olisi näissä tapauksissa vain Telehallintokeskuksen yhteyteen perustettavalla postipalvelun varmennusyksiköllä.

18 §. Vastaanottajan selvittäminen

Viitaten edellä yleisperusteluissa kohdassa "Postilähetysten perillemenon varmistaminen" esitettyyn valiokunta ehdottaa, että pykälästä poistetaan perillesaamatonta lähetystä koskevat 1 momentin säännökset.

Pykälän 2 momenttia valiokunta ehdottaa muutettavaksi siten, että siinä korostetaan postiyrittäjien velvollisuutta huolellisesti ja kaikin käytettävissään olevin keinoin selvittää sellaisen lähetysten oikea vastaanottaja, joka on todennäköisesti tarkoitettu henkilökohtaiseksi. Tarkoitus on, että velvoite ei ulottuisi yhtä ankaraan esimerkiksi osoitteelliseen suoramainintaan tai vastaaviin joukkolähetyksiin, joiden perillepääsyn estymisestä ei voida olettaa syntyvän oikeudenmenetyksiä. Jollei vastaanottajaa yrityksistä huolimatta saada selville, lähetys tulee palauttaa lähettäjälle. Jos kumpaakaan ei saada selville, lähetys tulee säilyttää, kunnes se voidaan toimittaa yleisperusteluissa tarkoitettuun postipalvelujen varmennusyksikköön. Paketti, jonka sisältö on pilaantunut, saadaan kuitenkin hävittää.

Pykälän otsikko ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan sen muuttunutta sisältöä.

19 §. Perillesaamattomien lähetyksen hävittäminen ja myyminen

Viitaten yleisperustelujen kohdassa "Postilähetysten perillemenon varmistaminen" ja edellä 17 ja 18 §:n kohdalla lausuttuun valiokunta ehdottaa, että pykälä poistetaan. Pykälän 2 momentin 2 kohtaa vastaava säännös ehdotetaan otettavaksi 18 §:n 2 momenttiin.

19 (20) §. Postiyrityksen vastuu

Ehdotuksen 19 (20) §:n 1 momentissa tulee valiokunnan käsityksen mukaan selvyuden vuoksi säätää myös vastuusta vapautumisperusteesta. Postiyritys vapautuisi vastuusta, jos se näyttää vahingon aiheutuneen seikasta, jota postiyritys ei ole voinut välttää ja jonka seurauksia se ei ole voinut ehkäistä. Säännöksen nojalla postiyritys vapautuisi vastuusta paitsi ylivoimaisen esteen luonteiseen tapahtumaan vetoamalla myös sillä perusteella, että vahingon estämisen edellyttämiin toimenpiteisiin ryhtymistä voidaan tapauksen kokonaisarvioinnin perusteella pitää postiyrityksen kannalta täysin kohtuuttomana.

Pykälän 2 momentin mukaan postiyritys tai joku, jonka menettelystä postiyritys vastaa, ei voisi vapautua vastuusta tai rajoittaa vastuutaan ehdotetun lain nojalla, jos se on aiheuttanut vahingon tahallisesti tai törkeästi huolimattomuudesta.

Postiyrityksen vastuun alkamista ja päättymistä koskevaan 3 momenttiin valiokunta ehdottaa tehtäväksi vastuusääntelyn muuttumisesta johtuva tarkistukset.

Pykälän 4 momentin mukaan ehdotetun lain vastuusääntely olisi lähtökohtaisesti postiyrityksen asiakkaan hyväksi pakottavaa. Lain vastuusäännöksistä poikkeavia sopimusehtoja voitaisiin kuitenkin ottaa sopimukseen, joita postiyritys tekee muiden elinkeinonharjoittajien kanssa edellyttäen, että pakottavasta sääntelystä poikkeaminen on kohtuullista sopijapuolten aseman, lähetyksen poikkeuksellisen laadun taikka muiden erityisten olosuhteiden takia. Sopimusoikeuden yleisten periaatteiden mukaan tällainen sopimusehto sitoisi sopijapuolia, mutta ei lähtökohtaisesti esimerkiksi postin saajaa.

Kuljetusoikeudellisissa korvausjärjestelmissä on voimassa yleinen periaate, jonka mukaan rahdinkuljettaja voi vedota käyttämäänsä kuljetusmuotoa koskeviin vastuunrajoituksiin korvausvaatimuksen perusteesta riippumatta. Valiokunta pitää johdonmukaisena, että tätä periaatetta noudatetaan myös postiyrityksen vastuun osalta, kun kysymys on postilähetyksen kuljetamisesta. Ehdotetun 5 momentin mukaan postiyritys voisikin vedota vastuun rajoittamista ja siitä vapautumista, kuten ylivoimaista estettä tai korvausvaatimuksen vanhentumista, koskeviin säännöksiin, jos korvausta olisi voitu vaatia ehdotetun lain nojalla, vaikka postin lähettäjän tai postin saajan korvausvaatimus perustuisi esimerkiksi sopimukseen tai vahingonkorvauslakiin.

20 §. Vastuun rajoitukset (uusi)

Valiokunta ehdottaa, että postiyrityksen vastuun rajoituksista säädetään erikseen uudessa 20 §:ssä. Postipakettien osalta postiyrityksen vastuun enimmäismääräksi ehdotetaan 25 euroa kilolta, joka vastaisi rautatieyrityksen korvausvastuun enimmäismäärää rautatiekuljetuksessa. Myös muut vastuun enimmäismäärät ehdotetaan ilmaistaviksi euromääräisinä.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan selvyuden vuoksi otettavaksi vahingonkorvauslain 6 luvun 1 §:ää vastaava säännös vahinkoa kärsineen myötävaikutuksen vaikutuksesta postiyrityksen korvausvastuuseen. Asian käytännön merkityksen vuoksi nimenomainen säännös myötävaikutuksesta on tarpeen, koska yleinen viittaus vahingonkorvauslakiin ehdotetaan poistettavaksi. Tästä huolimatta myös muita vahingonkorvauslain ilmentämiä yleisiä vahingonkorvausoikeudellisia periaatteita, kuten vastuun jakautumista useiden vahingonaiheuttajien kesken, voitaisiin soveltaa myös postilähetyksen kuljetuksesta johtuvaan korvausvastuuseen.

21 §. Muistutus ja vanhentuminen (uusi)

Postiyritykselle tehtävästä muistutuksesta ja korvausoikeuden vanhentumisesta ehdotetaan säädettäväksi 21 §:ssä. Sääntely vastaa soveltuvin osin tie- ja rautatiekuljetusten osalta nouda-

tettavaa sääntelyä. Muistutuksen tekemisen edellyttämistä ja lyhyitä vanhentumisaikoja puoltaa postikuljetusten massaluonne. On sekä postiyrityksen että vahinkoa kärsineen edun mukaista, että postiyritys saa mahdollisimman nopeasti tiedon aiheutuneesta vahingosta ja voi ryhtyä selvittämään kuljetuksesta mahdollisesti johtuvaa vastuutaan.

Muistutus lähetyksen vahingoittumisesta olisi 1 momentin mukaan kanneoikeuden menettämisen uhalla tehtävä kohtuullisessa ajassa siitä, kun postin saaja on havainnut vahingon tai hänen olisi pitänyt se havaita. Jos postin saaja ei ole kuluttaja ja lähetys luovutetaan hänelle tai hänen edustajalleen henkilökohtaisesti, muistutus tuolloin havaittavissa olevasta vahingosta on kuitenkin tehtävä välittömästi. Viivästyksestä tai lähetyksen katoamisesta ei tarvitsisi tehdä muistutusta, koska niiden voidaan olettaa tulevan postiyrityksen tietoon ilman eri muistutustakin viimeistään silloin, kun postin saaja tiedustelee lähetystä. Muistutuksen tekemiselle ei ole tarkoituksenmukaista säätää tie- ja rautatiekuljetuksissa noudatettavaa yksiselitteistä määräaika, koska määräajan alkamisajankohtaa ei yleensä voida tarkasti määrittää. Merkittävä osa postilähetyksistä toimitetaan postin saajan jakelulaitteeseen sen sijaan, että ne luovutettaisiin hänelle tai hänen edustajalleen.

Pykälän 2 momentin mukaan oikeus korvaukseen olisi menetetty, jollei vaatimusta esitetä kirjallisesti postiyritykselle vuoden määräajassa. Määräaika olisi kolme vuotta, jos vahinko on aiheutettu tahallisesti tai törkeästä huolimattomuudesta. Vanhentumisajat vastaisivat rautatiekuljetuslaissa säädettyjä vanhentumisaikoja. Lähetyksen vahingoittumiseen tai viivästyymiseen perustuvan korvausvaatimuksen osalta vanhentumisaika laskettaisiin siitä, kun lähetys on sovittu toimitustavan mukaisesti joko jätetty postin saajan jakelulaitteeseen tai rakennelmaan tai luovutettu postin saajalle tai hänen edustajalleen taikka kun luovutuksesta on saatu tarvittava kuittaus. Jos korvausta vaaditaan lähetyksen katoamisen perusteella, vanhentumisaika laskettaisiin siitä, kun postiyritys on ilmoittanut postin saajalle lähetyksen katoamisesta. Vaatimuk-

sen vanhentumiseen vedotessaan postiyritys olisi tarvittaessa velvollinen näyttämään, milloin postin saajalle on ilmoitettu lähetyksen katoamisesta.

22 (21) §. *Postilaatikkojen sijoittaminen*

Pykälän 2 momentin mukaan kiinteistön tai rakennuksen omistaja on velvollinen sallimaan postin keräilyssä ja jakelussa tarvittavien laitteiden kiinnittämisen seinään, porttiin tai aitaan. Momentin toisen virkkeen mukaan velvoite voidaan kuitenkin asettaa postin saajalle vain, jos se on myös hänen kannaltaan kohtuullista. Koska lienee tarkoitettu, että tämä kohtuullisuusedellytys koskee velvoitettua, siis kiinteistön tai rakennuksen omistajaa eikä postin saajaa, pykälää ehdotetaan tältä osin muutettavaksi.

24 (23) §. *Toimitusehdot*

Pykälän 1 momentin mukaan toimitusehdot tulee julkaista kirjallisina. Pykälän 3 momentin mukaan erityisen tarjouksen tai sopimuksen on oltava kirjallinen. Sähköisestä kaupankäynnistä 8.6.2000 annetun EY:n direktiivin mukaan sopimukset on voitava tehdä pätevästi myös sähköisesti. Valiokunta ehdottaa tästä syystä 3 momenttia tarkistettavaksi niin, ettei sähköisten tarjousten tai sopimusten tekemiselle ole estettä ja että toimitusehdot voivat olla myös sähköisessä muodossa.

Johdonmukaisuussyistä pykälän 2 momentin 4 kohdassa käytetty sana "kuluttaja" ehdotetaan korvattavaksi sanalla "asiakas".

Valiokunta korostaa, että kirje- ja pakettilähetyslajeista ja toimitusehdoista tulee tiedottaa asiakkaille aktiivisesti. Niistä tulee olla havainnollista ja helppolukuista tietoa helposti saatavilla paitsi kaikista postipalvelupisteistä myös puhelimitse ja Internetin välityksellä.

26 (25) §. *Hinnoittelu*

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan 1 momentissa mainittujen hinnoitteluperiaatteiden tulisi koskea ainoastaan määräävässä markkina-asemassa olevaa yleispalvelun tarjoajaa. Näin ollen valiokunta ehdottaa tätä tarkoittavaa muutosta 1 momentin alkuun. Lisäksi valiokunta eh-

dottaa säännöksen selkeyttämiseksi 1 momentin jakamista kahdeksi momentiksi.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan 3 ja 4 momentin säännökset ovat tarkoitettut koskemaan kaikkia postiyrityksiä eivätkä vain yleispalvelun tarjoajaa.

28 (27) §. Yhteistoimintavelvoite

Valiokunnan käsityksen mukaan lakiehdotuksen 28 (27) §:n mukainen yhteistoimintavelvoite ei tarkoita, että alueellisen toimiluvan haltija voisi käyttää velvoitetta hyväkseen laajentaakseen toimintansa koko maahan. Tämä olisi vastoin pykälän tarkoitusta ja koko lakiesityksen henkeä. Alueellista toimintaa harjoittavan postiyrityksen toimiluvan ehtoissa määritellään muun muassa alue, jolla yritys voi toimintaa harjoittaa. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan lakiehdotuksen 28 (27) §:n 1 momentti on laadittu postipalveluiden käyttäjien etuja silmällä pitäen ja vain poikkeustilanteita varten. Valiokunta ehdottaakin säännöksen poikkeuksellisen luonteen korostamiseksi, että sitä tarkennetaan lisäämällä siihen sana "erehdyksessä". Valiokunta korostaa, että postiyritys ei saa harjoittaa harhauttavaa ja siten vääristävää kilpailua markkinoimalla ja myymällä palvelujaan toimialueensa ulkopuolelle. Valiokunta pitää tärkeänä, että Telehallintokeskus valvoo, ettei tämän säännöksen mukaista yhteispalveluvelvoitetta käytetä minkään postiyrityksen toimesta väärin.

Pykälän 3 momentin mukaan postiyritykset voivat sopia muun muassa hinnoitteluperusteista. Valiokunta korostaa, että postiyrityksen jouduessa tämän säännöksen nojalla jakamaan toisen postiyrityksen välitettäväksi annettua postia hinnoitteluperuste voi olla korkeampi kuin kuluttajilta tai muilta asiakkailta muutoin perittävä kuljetusmaksu.

29 (28) §. Muut velvollisuudet

Viitaten siihen, mitä yleisperusteluissa on esitetty asetuksen antovaltuuksista, valiokunta ehdottaa myös tästä pykälästä poistettavaksi valtuutuksen antaa asiasta tarkempia säännöksiä asetuksella.

34 (33) §. Toimiluvan peruuttaminen

Viitaten siihen, mitä 9 §:n perusteluissa on esitetty, ehdotetaan 2 momenttia muutettavaksi siten, että valtioneuvosto voi peruuttaa toimiluvan, jos luvanhaltija lopettaa toimintansa esimerkiksi konkurssin johdosta.

37 (36) §. Erimielisyyksien ratkaiseminen

Hallituksen esityksen mukaan se, joka on tyytymätön postiyrityksen toimitusehtojen perusteella tekemään 14 §:ssä tarkoitettuun suunnitelmaan, toimitusehtojen muuttamiseen tai postinjakeluun, voi saattaa asian Telehallintokeskuksen ratkaistavaksi.

Perustelujen mukaan pykälä ei poikkea nykyisin voimassa olevasta säännöksestä. Pykälästä on kuitenkin poistettu voimassa olevan vastavaan pykälän 2 momentti, jossa todetaan, että lisäpalvelusopimuksia koskevat riidat ratkaistaan yleisessä alioikeudessa. Perusteluista saa sen käsityksen, että Telehallintokeskus voisi hallintopäätöksellä ratkaista myös yleisen tuomioistuimen toimivaltaan kuuluvia riitoja. Näin laajaa riitojen ratkaisovaltaa ei liene Telehallintokeskukselle tarkoitettu antaa. Käytännössä siitä syntyisi merkittävä ongelma: sama riita-asia voisi tulla lopullisesti ratkaistavaksi sekä korkeimmassa oikeudessa että korkeimmassa hallinto-oikeudessa.

Ehdotetun pykälän perusongelma on se, ettei sen enempää lakitekstistä kuin perusteluistaakaan selviä, minkälaisia erimielisyyksiä Telehallintokeskus voi ratkaista ja mitkä taas kuuluvat yleiselle tuomioistuimelle tai vaihtoehtoisesti kuluttajavalituslautakunnalle. Voidaan myös kysyä, onko Telehallintokeskus oikea taho ratkaisemaan toimitusehdoista tai niiden muuttamisesta johtuvia riitoja, kun ehdot muutoksineen ovat sen itsensä hyväksymiä.

Edellä esitetyn perusteiden valiokunta ehdottaa, että pykälän sanamuotoa muutetaan siten, että mahdollisuus saattaa toimitusehtojen muuttamista koskeva asia Telehallintokeskuksen ratkaistavaksi poistetaan. Lisäksi pykälään ehdotetaan otettavaksi selvyyden vuoksi 2 momentti, josta ilmenee nimenomaisesti, että Telehallintokeskuksen toimivaltaan ei kuulu sopimusoikeu-

dellisten riitojen ratkaiseminen. Myös pykälän otsikko ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan pykälän muuttunutta sisältöä.

40 (39) §. Osoiterekisteri

Lakiehdotuksen 40 (39) §:n 3 momentin mukaan osoiterekistereissä olevia tietoja saa käyttää ainoastaan lähetysten perille toimittamiseen ja osoitepalveluista sopimuksen tehneiden postinlähettäjien hallussa olevien osoitteiden tarkistamiseen ja korjaamiseen. Momentti säätelee postiyhtymisen toimintaa, joten on selvää, että vain postiyhtymisellä voi käyttää osoiterekisterissä olevia tietoja edellä mainittuihin kahteen tarkoitukseen. Osoiterekisterissä olevien tietojen käyttäminen näihin tarkoituksiin on valiokunnan saaman selvityksen mukaan tarpeen postin häiriöttömän kulun takaamiseksi eli lähetysten perille toimittamiseksi.

Koska henkilötietojen suojasta on säädettävä lailla, valiokunta ehdottaa 3 momenttia täsmennettäväksi siten, että osoiterekisteristä voidaan luovuttaa edelleen ainoastaan nimi- ja osoitetietoja. Postiyhtymisen oikeus luovuttaa osoitetietoja rajoittuu pelkästään postinlähetyksen lähettäjien osoiterekistereissä jo olevien postinsaajien osoitetietojen tarkistamiseen ja korjaamiseen. Toisin sanoen osoitepalveluna ei voitaisi luovuttaa postin lähettäjälle uusia, väestötietojärjestelmästä saatuja osoitetietoja henkilöistä, joiden osoitetiedot eivät entuudestaan ole postin lähettäjän hallussa. Postiyhtymisellä ei voi myöskään myydä osoitteita suoramarkkinointiin eikä mihinkään muuhunkaan postitoiminnan ulkopuoliseen tarkoitukseen. Valiokunta korostaa, että pykälän 2 momentissa on lueteltu tyhjentävästi kaikki henkilötiedot, jotka osoiterekisteriin on lupa tallentaa.

42 §. Tarkemmat säännökset

Viitaten siihen, mitä edellä yleisperusteluissa on todettu asetuksen antovaltuuksista, valiokunta ehdottaa pykälän poistettavaksi.

44 §. Siirtymäsäännös

Ehdotettu 44 §:n 4 momentin säännös, joka antaisi rekisterinpitäjälle kymmenen vuoden määräajan panna rekisterit lain edellyttämään kuntoon, on erittäin väljä verrattuna muita henkilörekistereitä koskeviin vastaaviin säännöksiin. Valiokunta pitää kohtuullisena, että rekisterinpitäjälle annetaan siirtymäsäännöksessä kahden vuoden määräaika saattaa osoiterekisterinsä myös tietojen säilytysaikaa koskevilta osin postinpalvelulain säännösten mukaiseksi. Valiokunta ehdottaa tätä tarkoitettavaa säännöstä 4 momenttiin.

Valiokunta ehdottaa kielellistä korjausta pykälän 5 momenttiin.

Lisäksi valiokunta ehdottaa postiyhtymisen vastuuta koskevaa siirtymäsäännöstä otettavaksi pykälän uudeksi 6 momentiksi.

Aloitteet

Valiokunta on käsitellyt asian hallituksen esityksen pohjalta, joten se ehdottaa lakialoitteen LA 87/2000 vp ja toivomusaloitteiden TPA 65/2000 vp ja TPA 121 /2000 vp hylkäämistä.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella liikennevaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muutettuna (Valiokunnan muutosehdotus),

että lakialoite LA 87/2000 vp hylätään,

että toimenpideoitteet TPA 65/2000 vp ja TPA 121/2000 vp hylätään ja

että hyväksytään kaksi lausumaa (Valiokunnan lausumaehdotukset).

Valiokunnan muutosehdotus

Postipalvelulaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §
(Kuten HE)

2 §

Lain soveltamisala

(1 mom. kuten HE)
(2 mom. *poist.*)
(2 mom. kuten HE:n 3 mom.)

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:
(1—5 kohta kuten HE)
6) *postiyriyksellä 6 §:n* mukaisen toimiluvan haltijaa;
7) *yleispalvelun tarjoajalla 6 §:n* mukaisen toimiluvan haltijaa, jolle on toimiluvassa asetettu yleispalveluvelvoite;
(8 ja 9 kohta kuten HE)

2 luku

Yleispalvelu

4 §

Yleispalvelun sisältö

Koko maassa tulee olla tarjolla postipalvelujen yleispalvelu, joka käsittää
(1 kohta kuten HE)

2) maahan saapuvien lähetysten osalta kuljetus- ja jakelupalvelun enintään *kolmeen kymmeneen* kiloon asti; sekä
(3 kohta kuten HE)

Yleispalvelun tarjoajan on pidettävä jokaisessa kunnassa vähintään yksi yleispalvelua tarjoava toimipiste. Postipalvelujen saatavuutta järjestettäessä postiyriyksen *on otettava* huomioon kunnan asukasluku, pinta-ala, kunnassa ilmenevät asiointitarpeet ja muut paikalliset olosuhteet *sekä myös erilaisten uusien postipalvelumuotojen kehittyminen.*

(3 ja 4 mom. kuten HE)

5 (7) §

Yleispalveluiden laatustandardi

Yleispalveluun kuuluvat kotimaan kirjelähetykset, jotka on jätetty postiyriyksen välitettäväksi ja seuraavana työpäivänä jaettaviksi ja joista on maksettu voimassa oleva maksu, on jaettava siten, että lähetyksistä vähintään 95 prosenttia on perillä seuraavana työpäivänä (*poist.*).
(2 mom. kuten HE)

3 luku

Postitoiminnan harjoittaminen

6 (8) §

Toimilupa ja sen ehdot

(1 mom. kuten HE)
Toimilupa on myönnettävä, jos (*poist.*)
(1 kohta kuten HE)
2) *hakijan kykyä noudattaa postitoimintaa koskevia säännöksiä ja määräyksiä ei ole perustellusti syytä epäillä;*

(3 ja 4 kohta kuten HE)

Toimiluvan tulee sisältää jakelusta määräyksiä, joissa noudatetaan 5 §:n säännöksiä, jollei valtioneuvosto toimiluvasta päättäessään erityisen painavasta ja perustellusta syystä toisin päättä. (Uusi)

Koko maan kattavan yleispalvelun takaamiseksi valtioneuvoston tulee toimiluvassa määrätä yleispalveluvelvoite sellaiselle postiyritykselle, jolla taloudellisten voimavarojen, aikaisemman toiminnan tai muun vastaavan syyn perusteella voidaan katsoa olevan edellytykset vastata yleispalvelun tarjoamisesta. Jos yleispalvelun turvaamisen kannalta on välttämätöntä eikä velvoitteen asettaminen postiyrityksen kannalta ole kohtuutonta, yleispalveluvelvoite voidaan määrätä postiyritykselle myös muulle alueelle tai muihin yleispalveluun kuuluihin postipalveluihin kuin yritys on hakenut toimilupaa. (Poist.)

Lisäksi toimiluvassa voidaan antaa postiyrityksen toiminta-alueita, kirjelähetyslajeja, keräilyä, hinnoittelua sekä muita palvelujen laadun, saatavuuden ja tehokkuuden turvaamiseksi tarpeellisia määräyksiä. Toimiluvan ehtoja voidaan muuttaa toimiluvanhaltijan suostumuksella ja muulloinkin, milloin siihen on lain tarkoituksen kannalta erityisen perusteltu syy, kuten yleispalvelun tarjoamisen turvaaminen. (Uusi 5 mom.)

7 (9) §

Toimilupahakemus

Valtioneuvostolle osoitetusta postitoimintaa koskevasta toimilupahakemuksesta tulee käydä ilmi:

(1—4 kohta kuten HE)

5) selvitys 6 §:n 2 momentissa säädettyjen edellytysten täytymisestä; sekä

6) muut liikenne- ja viestintäministeriön edellyttämät selvitykset.

(2 mom. kuten HE)

Hakemus on käsiteltävä kuudessa kuukaudessa. (Uusi)

8 (10) §
(Kuten HE)

9 (11) §

Toimiluvan siirtäminen toiselle

(1 mom. kuten HE)

Peruuttamisen edellytyksenä olevana toimiluvan siirtona ei pidetä toimiluvan siirtämistä konsernin sisäisesti emoyhtiön ja sen täysin omistaman tytäryhtiön välillä. Tällaisesta siirrostä on ilmoitettava välittömästi liikenne- ja viestintäministeriölle.

(3 mom. poist.)

10 (12) §

Toimiluvan raukeaminen

Postitoimintaa varten myönnetty toimilupa raukeaa, jos säännöllistä toimiluvan mukaista toimintaa ei ole aloitettu yhdeksän kuukauden kuluessa toimiluvan ensimmäisestä voimassaolopäivästä.

4 luku

Postiyrityksen yleiset velvollisuudet

11 (13) §
(Kuten HE)

12 (5) §

Jakelu

Kirjelähetykset tulee jakaa pientaloihin paikalliset olosuhteet huomioon ottaen kohtuullisen matkan päässä postin saajan osoitepaikasta olevaan laitteeseen tai rakennelmaan. Kerrostaloihin kirjelähetykset tulee jakaa rakennukseen asiakaskohtaisena jakeluna.

(2 ja 3 mom. kuten HE)

Tässä pykälässä mainitut vaatimukset koskevat kaikkia postiyrityksiä. (Uusi)

13 (6) §

Poikkeukset keräily- ja jakelutiheydestä

Jos on kysymys postipalvelusta vaikeakulkuisilla saaristo- tai erämaa-alueilla talouksille, jotka eivät sijaitse ympärivuotisesti liikennöitävien teiden varrella mukaan lukien maantielauttojen ja vähintään viitenä päivänä viikossa kulkevien yhteysalusten avulla liikennöitävät tiet, postiyrityksellä on oikeus poiketa 4 §:ssä säädetystä keräily- ja jakelutiheydestä ja 12 §:ssä säädetystä jakelutiheydestä. Jakelu ja keräily on suoritettava näille talouksille kuitenkin vähintään kerran viikossa. Postiyrityksen on ilmoitettava postipaketista sekä viranomaiselta saapuneesta lähetyksestä postin saajalle viivytyksettä, kuitenkin viimeistään kolmantena päivänä lähetyksen saapumisesta, jos postin saaja on puhelimitse, sähköpostitse tai muutoin tavoitettavissa.

Postiyrityksen tulee vuosittain toimittaa Telehallintokeskukselle selvitys 1 momentissa mainittujen talouksien lukumäärästä. Rajoituksen piirissä voi olla koko maassa enintään 300 taloutta. Telehallintokeskuksen on tarvittaessa ratkaistava, mitkä taloudet kuuluvat keräily- ja jakelutiheydestä tehdyn poikkeuksen piiriin.

14 §

Jakelusuunnitelmat ja -sopimukset

Postiyrityksen on tehtävä suunnitelma jakelun yksityiskohtaisesta järjestämisestä. Postin saaja voi sopia postiyrityksen kanssa 12 §:n säännöksistä poikkeavista järjestelyistä kohtuullista maksua vastaan.

(2 ja 3 mom. kuten HE)

15 §

Luottamuksellisen viestin salaisuuden ja kielisten oikeuksien turvaaminen

Postiyrityksen tai sellaisen yrityksen, joka postiyrityksen kanssa tekemänsä sopimuksen nojalla tarjoaa postiyrityksen palveluja asiak-

kaille tulee turvata luottamuksellisen viestin salaisuus.

Postiyrityksen tai sellaisen yrityksen, joka postiyrityksen kanssa tekemänsä sopimuksen nojalla tarjoaa postiyrityksen palveluja asiakkaille on toiminnassaan annettava palvelua suomen ja ruotsin kielellä noudattaen, mitä kielilaisissa (148/1922) säädetään viranomaisten velvollisuuksista antaa palvelua näillä kielillä. Postiyrityksen on (poist.) huolehdittava myösi siitä, että (poist.) saamenkielisen väestön tarpeet otetaan postiyrityksen toiminnassa huomioon noudattaen, mitä saamen kielen käyttämisestä viranomaisissa annetussa laissa (516/1991) säädetään viranomaisten velvollisuudesta saamen kielen käyttämiseen.

16 §

Vaitiolovelvollisuus

Postiyrityksen palveluksessa oleva tai sellainen, joka postiyrityksen kanssa tekemänsä sopimuksen nojalla tarjoaa postiyrityksen palveluja asiakkaille, ei saa ilmaista, mitä hän työssään on saanut tietää asiakkaasta tai hänen asioistaan, jos tietojen ilmaiseminen loukkaisi luottamuksellinen viestin salaisuutta taikka liike- tai asiakassuhdetta.

17 §

Avaamisoikeus

(1 mom. kuten HE)

Postipaketti voidaan avata, jos:

1) lähetyksen on vahingoittunut ja avaaminen on välttämätöntä sisällön suojaamiseksi tai sen kunnon toteamiseksi; tai

2) on syytä epäillä, että lähetyksen saattaa aiheuttaa vaaraa terveydelle tai omaisuudelle (poist.).

(3 kohta poist.)

(3 mom. kuten HE)

18 §

Vastaanottajan selvittäminen

(1 mom. poist.)

Postiyrityksen tulee pyrkiä selvittämään *sel-laisen* lähetyksen oikea vastaanottaja, joka on *todennäköisesti* tarkoitettu henkilökohtaiseksi. Jollei vastaanottajaa yrityksistä huolimatta saada selville, palautetaan (poist.) lähetyksen lähettäjälle. Jollei kumpaakaan saada selville, postiyrityksen tulee säilyttää lähetyksen (poist.). *Postipaketti, jonka sisältö on pilaantunut, saadaan kuitenkin hävittää.*

Lähetyksen, jota postin saaja ei ole halunnut ottaa vastaan, palautetaan lähettäjälle.

19 §
(Poist.)

19 (20) §

Postiyrityksen vastuu

Postiyrittäjä vastaa vahingosta, joka aiheutuu postin lähettäjälle tai saajalle lähetyksen viivästy-
mismisestä, katoamisesta tai vahingoittumisesta. *Postiyrittäjä kuitenkin vapautuu vastuusta, jos se näyttää vahingon aiheutuneen seikasta, jota postiyrittäjä ei ole voinut välttää ja jonka seurauksia se ei ole voinut ehkäistä.*

Jos postiyrittäjä tai joku, jonka menettelystä postiyrittäjä vastaa, on aiheuttanut vahingon tahallisesti tai törkeästi huolimattomuudesta, se ei voi vedota 1 momenttiin tai 20 §:n säännöksiin vastuusta vapautumisesta tai vastuun rajoittamisesta.

Postiyrittäjän vastuu (poist.) alkaa postin lähettäjän jätettyä lähetyksen keräilyasteeseen tai muulla tavalla postiyrittäjän kuljetettavaksi. *Vastuu päättyy, kun lähetyksen on sovittu toimitustavan mukaisesti joko jätetty postin saajan jake-lulaitteeseen tai rakennelmaan tai luovutettu postin saajalle tai hänen edustajalleen taikka kun luovutuksesta on saatu tarvittava kuittaus.* Postiyrittäjällä on oikeus merkitä postiosoituk-sen ja kirjatun tai vakuutetun kirjelähetyksen luovutusasiakirjoihin vastaanottajan henkilö-tunnus ja asiakirja, josta henkilötunnus on tar-kistettu.

Sopimusehto, joka poikkeaa tämän lain vas-tuussäännöksistä postin lähettäjän tai postin saa-jan vahingoksi, on mitätön. Säännöksistä voi-

daan kuitenkin poiketa muun kuin kuluttajansuo-jalain (38/1978) 1 luvun 4 §:ssä tarkoitettun ku-luttajan kanssa tehtävässä sopimuksessa, jos poikkeaminen on kohtuullista sopijapuolten ase-man, lähetyksen poikkeuksellisen laadun taikka muiden erityisten olosuhteiden takia. (Uusi)

Postiyrittäjällä ja sillä, jonka menettelystä postiyrittäjä vastaa, on oikeus vedota tämän lain säännöksiin vastuun rajoittamisesta ja vastuus-ta vapautumisesta silloinkin, kun korvausvaati-mus ei perustu tähän lakiin, jos korvausta olisi voitu vaatia tämän lain nojalla. (Uusi)

Tämän lain säännöksiä postiyrittäjän korva-usvastuusta ei sovelleta siltä osin kuin Suomea velvoittavasta kansainvälisestä sopimuksesta johtuu muuta. (Uusi)

20 § (Uusi)

Vastuun rajoitukset

Lähetyksen viivästyminen on vahingon kär-sineelle maksettava korvauksena vahingon mää-rä, kuitenkin enintään:

- 1) 50 euroa tavallisesta kirjelähetyksestä;
- 2) 85 euroa kirjatusta tai saantitodistusta vastaan luovutettavasta kirjelähetyksestä;
- 3) 150 euroa muusta kirjelähetyksestä tai postipaketista.

Lähetyksen vahingoittumisesta tai katoami-sesta on vahingon kärsineelle maksettava korva-uksena vahingon määrä, kuitenkin enintään:

- 1) 50 euroa tavallisesta kirjelähetyksestä;
- 2) sovittu vakuutusarvo vakuutetusta lähetyk-sestä;
- 3) 340 euroa muusta kirjelähetyksestä;
- 4) 25 euroa kilolta postipaketista.

Tämän lain nojalla määrättävää vahingon-korvausta voidaan kohtuuden mukaan sovittaa, jos vahingon kärsineen puolelta on myötävaiku-tettu vahinkoon tai jos muu vahingon aiheutta-neeseen tekoon kuulumaton seikka on myös ollut vahingon syy.

Edellä 1 ja 2 momentissa säädettyjä korvaus-ten enimmäismääriä voidaan tarkistaa valtio-neuvoston asetuksella rahanarvon muutosta vastaavasti.

21 § (Uusi)

Muistutus ja vanhentuminen

Postiyritykselle on kanneoikeuden menettämisen uhalla tehtävä muistutus lähetyksen vahingoittumisesta kohtuullisessa ajassa siitä, kun postin saaja on havainnut vahingon tai hänen olisi pitänyt se havaita. Muistutus on kuitenkin tehtävä lähetystä vastaanotettaessa tuolloin ulkoisesti havaittavissa olevasta vahingosta, jos lähetyksen luovutetaan henkilökohtaisesti postin saajalle tai hänen edustajalleen, joka ei ole kulluttaja.

Oikeus korvaukseen on menetetty, jollei vaatimusta esitetä kirjallisesti postiyritykselle vuoden kuluessa tai, jos vahinko on aiheutettu tahallisesti tai törkeästä huolimattomuudesta, kolmen vuoden kuluessa

1) siitä, kun postiyrityksen vastuu on 19 §:n 3 momentin nojalla päätynyt, jos oikeus perustuu lähetyksen vahingoittumiseen tai viivästymiseen; tai

2) siitä, kun postiyritys on ilmoittanut vastaanottajalle lähetyksen katoamisesta, jos oikeus perustuu lähetyksen katoamiseen.

22 (21) §

Postilaatikkojen sijoittaminen

(1 mom. kuten HE)

Tontin, muun kiinteistön tai rakennuksen omistaja on velvollinen sallimaan, että seinään, porttiin tai aitaan kiinnitetään taikka maalle sijoitetaan keräilyssä ja jakelussa tarvittavia laitteita tai vähäisiä rakennelmia 1 momentissa säädettyin edellytyksin. *Velvoite voidaan kuitenkin asettaa vain, jos se on omistajan kannalta kohtuullinen.*

(3 mom. kuten HE)

23 (22) §
(Kuten HE)

24 (23) §

Toimitusehdot

(1 mom. kuten HE)

Toimitusehdoista tulee käydä ilmi:

(1—3 kohta kuten HE)

4) postiyrityksen asiakkaan mahdollisuus antaa toimivaltaisen viranomaisen käsiteltäväksi tapaukset, joissa *asiakas* ja yleispalvelun tarjoaja eivät ole saavuttaneet yhteisymmärrystä;

(5—7 kohta kuten HE)

Postipalveluihin liittyvistä maksuista tulee olla korvauksetta asiakkaan saatavissa hinnasto, josta kaikki hinnoitteluun liittyvät seikat käyvät selkeästi ilmi. Jos postipalvelun toimittamisesta tehdään erityinen tarjous tai sopimus, sen tulee olla (*poist.*) kirjallinen tai sähköinen niin, että sisältöä ei voida yksipuolisesti muuttaa ja että se säilyy osapuolten saatavilla.

(4 mom. kuten HE)

25 (24) §
(Kuten HE)

26 (25) §

Hinnoittelu

Yleispalvelun tarjoajan perimien hintojen tulee olla kohtuullisia, tasapuolisia sekä sellaiset, että palvelut ovat kaikkien käyttäjien saatavilla. Hinnoittelun on oltava avointa ja syrjimätöntä. (*Poist.*)

Yleispalvelun tarjoajan tulee hinnoitella seuraavana työpäivänä jaettava tavallinen kotimaan kirjelmäyhtenäisesti koko maassa. Velvoite koskee yleisesti käytössä olevia yksittäisen kirjeen maksutapoja. Yhtenäisen hinnoittelun käyttäminen ei estä *yleispalvelun tarjoajaa* tekemästä yksittäisiä hintasopimuksia asiakkaiden kanssa. (*Uusi 2 mom.*)

(3 ja 4 mom. kuten HE:n 2 ja 3 mom.)

27 (26) §
(Kuten HE)

28 (27) §

Yhteistoimintavelvoite

Postiyritys on velvollinen huolehtimaan, että sen välitettäväksi *erehdyksessä* jätetty kirjelähetyt toimitetaan muun postiyrityksen välitettäväksi, jos kirjelähetyksen vastaanottajan osoitepaikka ei sijaitse ensiksi mainitun postiyrityksen toimilupa-alueella.

(2 mom. kuten HE)

Postiyritysten välisten sopimusehtojen tulee olla tasapuoliset ja kohtuulliset. Sopimuksen tulee sisältää luovutusehdot ja hinnoitteluperusteet. Sopimuksessa on otettava huomioon tässä laissa säädettyjen laatuvaatimusten noudattaminen. Postiyrityksen on toimitettava sopimus Telehallintokeskukselle, jonka katsotaan hyväksyneen sopimuksen, jos se ei ole muuta ilmoittanut kuukauden kuluessa sopimuksen toimittamisesta. Jos Telehallintokeskus katsoo, ettei sopimus täytä *tässä* momentissa tai muualla laissa asetettuja vaatimuksia, se voi asettaa postiyritykselle kohtuullisen määräajan, jonka kuluessa sopimusta on muutettava.

29 (28) §

Muut velvollisuudet

Postiyrityksen tulee toiminnassaan varautua postitoiminnan hoitamiseen poikkeusoloissa. Sen tulee valmiussuunnitelmin ja poikkeusoloissa tapahtuvan toiminnan etukäteisvalmisteluun sekä muilla toimenpitein varmistaa tehtäviensä mahdollisimman häiriötön hoitaminen myös poikkeusoloissa. (*Poist.*) *Liikenne- ja viestintäministeriö* voi antaa poikkeusoloihin varautumiseen liittyviä ohjeita.

(2 ja 3 mom. kuten HE)

5 luku

Postitoiminnan ohjaus ja valvonta

30 (29) §

Yleinen ohjaus, kehittäminen ja valvonta

Postitoiminnan yleinen ohjaus ja kehittäminen kuuluu *liikenne- ja viestintäministeriölle*.

Telehallintokeskuksen tehtävänä on valvoa tämän lain sekä sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista. Telehallintokeskuksen on vuosittain julkaistava kertomus 5 §:ssä säädettyjen laatustandardien noudattamisesta.

31 (30) §

Valvontamaksut

Liikenne- ja viestintäministeriö määrää Telehallintokeskuksen suorittamasta valvonnasta postiyrityksiltä perittävät, tässä laissa tarkoitettujen toiminnan liikevaihtoon suhteutetut maksut siten kuin valtion maksuperustelaisissa (150/1992) säädetään. Maksujen suuruus on määrättävä siten, että ne kattavat viranomais-toiminnasta aiheutuneet kustannukset.

32 (31) §

Tiedonsaantioikeus

Sen estämättä mitä salassapidosta muualla säädetään, *liikenne- ja viestintäministeriöllä* ja Telehallintokeskuksella on oikeus saada postiyritykseltä tässä laissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi tarpeellisia tietoja postiyrityksen taloudesta ja sen harjoittamasta tämän lain mukaisesta toiminnasta.

6 luku

Pakkokeinot, seuraamukset ja muutoksenhaku33 (32) §
(Kuten HE)

34 (33) §

Toimiluvan peruuttaminen

Jos 6 §:ssä tarkoitettu toimiluvan haltija ei noudata tätä lakia taikka sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä, valtioneuvosto voi, milloin lain, säännösten tai määräysten rikkomisen vaikuttaa olennaisella tavalla postitoiminnan hoitamiseen eikä luvan haltija kehotuksesta huolimatta kohtuullisessa määräajassa oikaise menettelyään, peruuttaa toimiluvan osaksi tai kokonaan.

Valtioneuvosto voi peruuttaa toimiluvan myös, jos luvan haltija lopettaa toimintansa. Toimiluvan peruuttamisesta toimiluvan siirtämisen johdosta säädetään 9 §:ssä.

35 (34) §

Luvaton postitoiminnan harjoittaminen

Joka harjoittaa postitoimintaa ilman 6 §:ssä mainittua toimilupaa, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, luvattomasta postitoiminnan harjoittamisesta sakkoon.

(2 mom. kuten HE)

36 (35) §
(Kuten HE)

37 (36) §

(Poist.) Erimielisyyksien (poist.) ratkaiseminen

Joka on tyytymätön postiyhtymän (poist.) 14 §:n perusteella tekemään suunnitelmaan (poist.) tai postinjakeluun, voi saattaa asian Telehallintokeskuksen ratkaistavaksi. Ratkaisupyynnön on annettava Telehallintokeskukselle kuudenkymmenen päivän kuluessa kysymyksessä olevan seikan tiedoksisaamisesta. Sille, joka aikoo hakea itseään koskevaan seikkaan Telehallintokeskuksen ratkaisua, on annettava opastusta ratkaisun pyytämiseksi.

Telehallintokeskuksen ratkaisultaan eivät kuitenkaan kuulu postiyhtymän ja asiakkaan vä-

lisiä sopimussuhteita tai korvausvastuuta koskevat asiat. (Uusi)

38 (37) §

Muutoksenhaku

Muutosta valtioneuvoston, liikenne- ja viestintäministeriön, Telehallintokeskuksen ja kunnan rakennusvalvontaviranomaisen tämän lain nojalla tekemään päätökseen haetaan valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Valtioneuvosto, liikenne- ja viestintäministeriö ja Telehallintokeskus voivat päätöksessään määrätä, että päätöstä on noudatettava ennen kuin se on saanut lainvoiman. Hallintotuomioistuimen voi kuitenkin kieltää päätöksen täytäntöönpanon, kunnes asia on ratkaistu.

7 luku

Erinäiset säännökset

39 (38) §

Virka-apu

Liikenne- ja viestintäministeriöllä ja Telehallintokeskuksella on oikeus saada virka-apua poliisilta, tulliviranomaisilta ja rajavartiolaitokselta tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten täytäntöön panemiseksi.

40 (39) §

Osoiterekisteri

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Osoiterekisterissä olevia tietoja käytetään lähetyksien perille toimittamiseen sekä osoitepalveluista sopimuksen tehneiden postinlähettäjien hallussa olevien osoitteiden tarkistamiseen ja korjaamiseen. Osoiterekisterissä olevia nimi- ja osoitetietoja voidaan luovuttaa edelleen osoiterekisterin käyttötarkoituksen toteuttamiseksi. Osoiterekisterissä olevaa henkilötunnusta tai muuta vastaavaa tunnistetta ei kui-

tenkaan saa luovuttaa edelleen. Rekisteröity voi kuitenkin kieltää henkilötietojensa käyttämisen osoitteiden tarkistamis- ja korjaamispalveluihin.

(4 mom. kuten HE)

41 (40) §

Toimenpiteet postitoiminnan lopettamisen johdosta

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Jos postitoiminnan ylläpitämiseksi tarvittavan postiyrityksen käyttöomaisuuden siirtämisestä toiselle postitoiminnan harjoittajalle ei sovita, valtioneuvosto voi päättää siirrosta korvausta vastaan. Korvauksen perusteiden ja määrittämisen suhteen on noudatettava, mitä kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetussa laissa (603/1977) säädetään lunastuskorvauksesta.

42 (41) §

Postimerkkien julkaiseminen ja postimaksumerkinnän käyttäminen

Valtioneuvosto voi hakemuksesta myöntää postiyritykselle oikeuden julkaista kansainvälisesti hyväksyttäviä postimerkkejä. Liikenne- ja viestintäministeriö voi hakemuksesta myöntää postiyritykselle oikeuden julkaista Suomessa hyväksyttäviä postimerkkejä. Oikeus julkaista postimerkkejä on voimassa enintään toimiluvan voimassaoloajan.

(2 mom. kuten HE)

42 §
(Poist.)

8 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

43 §
(Kuten HE)

44 §

Siirtymäsäännös

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Tämän lain 40 §:n 3 momenttia sovelletaan myös postiyrityksen rekisterissä lain voimaan tullessa oleviin tietoihin.

Rekisterinpitäjän on saatettava pitämänsä osoiterekisteri tämän lain mukaiseksi kahden vuoden kuluessa lain voimaantulosta.

Postiyritys, jolla on tämän lain voimaantullessa (poist.) oikeus postimerkkien julkaisemiseen, saa jatkaa postimerkkien julkaisemista toimilupakautensa ajan.

Tätä lakia ei sovelleta ennen lain voimaantuloa tehtyyn sopimukseen. Tämän lain 19—21 §:n säännöksiä korvausvastuusta ei sovelleta, jos lähetys on jätetty postiyrityksen kuljetettavaksi ennen tämän lain voimaantuloa. (Uusi)

Valiokunnan lausumaehdotukset

1. *Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee pikaisesti esityksen postipalvelun varmennusyksikön perustamisesta Telehallintokeskukseen.*
2. *Eduskunta edellyttää, että eduskunnalle annetaan postipalvelulain vaikutuksista ja soveltamisesta saaduista kokemuksista selonteko vuoden 2003 loppuun mennessä.*

LiVM 13/2000 vp — HE 74/2000 vp

Helsingissä 13 päivänä joulukuuta 2000

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Erkki Pulliainen /vihr	Tero Mölsä /kesk
vpj.	Annika Lapintie /vas	Ismo Seivästö /skl
jäs.	Klaus Bremer /r	Timo Seppälä /kok
	Jyri Häkämies /kok	Lasse Virén /kok
	Erkki Kanerva /sd	Raimo Vistbacka /ps
	Saara Karhu /sd	Matti Vähänäkki /sd
	Marjukka Karttunen-Raiskio /kok	Harry Wallin /sd
	Eero Lämsä /kesk	vjäs. Esa Lahtela /sd (osittain).
	Raimo Mähönen /sd	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Ritva Bäckström.

VASTALAUSE 1

Perustelut

Valiokunnan mietinnön yleisperusteluissa tuli väliotsikon "Suomen Posti Oy:n henkilöstön aseman turvaaminen" alla oleva toinen kappale äänestyksen jälkeen näin kuuluvaksi: "Valiokunta pitää tärkeänä, että yhtiön tuottamaa voittoa käytetään jo päätetyn lisäksi henkilöstön sopeutustoimien jatkamiseen henkilöstön työllisyyden ja aseman turvaamiseksi valtioneuvoston talouspoliittisen ministerivaliokunnan tekemän päätöksen raameissa."

Valtion eräiden toimintojen tultua viime vuosina yksityistetyiksi ovat monet laitoksen työntekijät ja viranhaltijat joutuneet jopa useita vuosia kestäneeseen epävarmuuden tilaan. Tämä on useimmiten johtunut siitä, ettei henkilöstön sopeutukseen uusissa tilanteissa ole kiinnitetty riittävän vakavaa huomiota, eikä asioihin ole yhtiön taholla varauduttu taloudellisesti. Näistä syistä esitimme valiokunnan toisessa eli ratkaisevassa käsittelyssä, että mietintöön kirjattaisiin yllä olevan sijasta seuraava kannanotto:

"Valiokunta pitää välttämättömänä, että edellisessä kappaleessa mainittua, talouspoliittises-

sa ministerivaliokunnassa sovittua, Suomen Posti Oy:n katteesta otettavaa henkilöstön sopeuttamiseen tarkoitettua rahasummaa lisätään seuraavina 2—3 vuotena, siinä suhteessa kuin henkilöstön sopeuttamistoimet sitä edellyttävät." Äänestyksessä muutosehdotuksemme hävisi.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme lakiehdotuksen perustelujen osalta,

että valiokunnan mietinnön luvun "Suomen Posti Oy:n henkilöstön aseman turvaaminen" viimeinen kappale hyväksytään muutettuna seuraavasti: "Valiokunta pitää välttämättömänä, että talouspoliittisessa ministerivaliokunnassa sovittua, Suomen Posti Oy:n katteesta otettavaa henkilöstön sopeuttamiseen tarkoitettua rahasummaa lisätään seuraavina 2—3 vuotena, siinä suhteessa kuin henkilöstön sopeuttamistoimet sitä edellyttävät."

Helsingissä 13 päivänä joulukuuta 2000

Matti Vähänäkki /sd
Raimo Mähönen /sd
Erkki Kanerva /sd

Saara Karhu /sd
Harry Wallin /sd
Annika Lapintie /vas

VASTALAUSE 2

Perustelut

Liikennevaliokunta on käsitellyt perusteellisesti hallituksen esitystä postipalvelulaiksi (HE 74/2000 vp) ja kuullut suuren joukon asiantuntijoita. Valiokuntakäsittelyn aikana valiokunta on kuulemiensa asiantuntijoiden lausuntojen ja kompromissien kautta muuttanut huomattavalta osin hallituksen esitystä. Muutokset on tehty varsin suuren yksimielisyyden vallitessa ja niiden kautta lakiesityksen sisältöä on saatu parannettua. Näiden valiokunnassa tehtyjen muutosten kautta ja postitoiminnan avauduttua kilpailulle taataan postipalveluiden tasapuolisempi saatavuus eri puolilla Suomea. Lisäksi toimilupaehtoihin on tehty tarkentavia säännöksiä, joilla pyritään asettamaan eri postiyrityksille tasavertaiset toimintaehdot lukuun ottamatta yleispalveluvelvoitetta, mikä koskee tällä hetkellä vain Suomen Posti Oy:tä.

Valiokunnan enemmistö on mietinnön yleisperusteluissa käsiteltäessä Suomen Posti Oy:n henkilöstön aseman turvaamista viitannut ainoastaan yleisluontoisesti valtioneuvoston talouspoliittisen ministerivaliokunnan tekemään päätökseen. Mielestäni yleisperusteluissa olisi tullut selvemmin todeta, että yhtiön tuottamaa voittoa voidaan käyttää henkilöstön sopeuttamiseen seuraavina 2—3 vuotena enemmän kuin mainitussa ministerivaliokunnan päätöksessä on todettu, mikäli henkilöstön sopeuttamistoimet sitä edellyttäisivät.

Lakiehdotuksen 6 §:n perusteluissa valiokunnan enemmistö on katsonut, että "keräily tapahtuu pääsääntöisesti kaikkina arkipäivinä". Käsitökseni mukaan sana "pääsääntöisesti" on siinä

määrin epämääräinen, että se olisi tullut poistaa perusteluista. Tällä muutoksella postitoiminnan harjoittajat olisi asetettu tasavertaiseen asemaan. Esitetyssä muodossa keräilyvelvoite jokoisena työpäivänä koskee ainoastaan yleispalveluvelvollista yritystä.

Valiokunta lisäsi 6 §:ään uuden 3 momentin, jossa määritellään toimilupaan sisältyviä jake-lua koskevia määräyksiä. Valiokunnan enemmistö päätti, että momenttiin sisältyy säännös: "jollei valtioneuvosto toimiluvasta päättäessään erityisen painavasta ja perustellusta syystä toisin päätä." Tämä poikkeussäännös antaa käsitykseni mukaan mahdollisuuden poiketa tasavertaisista toimilupaehdoista, jolloin postipalvelun harjoittajat voitaisiin asettaa eriarvoiseen asemaan. Mielestäni mainittu sivulause tulisi ko-momentista poistaa.

Mietinnön perusteluissa korostetaan monessa kohtaa palvelutason säilyttämistä vähintään nykyisellään. En ymmärrä, miksi valiokunnan enemmistö ei halunnut, että ko. asia otettaisiin korostetusti esille valiokunnan kolmantena lausumaehdotuksena.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että lakiehdotus hyväksytään muutoin valiokunnan mietinnön mukaisena pait-si 6 § vastalauseen mukaisesti muutettuna (Vastalauseen muutosehdotus) ja

että hyväksytään vastalauseen mukai-nen lausuma (Vastalauseen lausuma-ehdotus).

Vastalauseen muutosehdotus

6 §

Toimilupa ja sen ehdot

(1 ja 2 mom. kuten LiVM)

Toimiluvan tulee sisältää jakelusta määräyksiä, joissa noudatetaan 5 §:n säännöksiä (*poist.*).

(4 ja 5 mom. kuten LiVM)

Vastalauseen lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että postin palvelutaso säilytetään vähintään nykyisellään.

Helsingissä 13 päivänä joulukuuta 2000

Raimo Vistbacka /ps